

KOVINAR

GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA ŽELEZARNE ŠTORE

ŠTEVILKA I

OKTOBER 1955

LETO III

Ob tretji številki

Tretjo številko našega glasila »Kovinar« smo izdali po sklepu upravnega odbora podjetja v počasiitev desetletnice priborjene svobode, petletnice delavskega samoupravljanja in v čast izrednemu kongresu »Svobod« in ljudskoprosvetnih društev. Prispevkov je bilo precej, žal pa jih je tudi tokrat večina prispela šele v zadnjih dneh. Zaradi pomanjkanja prostora smo morali nekatere članke krajšati. Posebno nam je žal, da nismo mogli vsaj delno objaviti članka o delu naše sindikalne podružnice v zadnjih petih letih delavskega samoupravljanja. Članek je dober in skrbno sestavljen, toda preobširen za naše glasilo. Vendar to delo, v katero sta vložila mnogo truda tov. Maslnak in Trnovšek, ni zaman, ker je zbrano in registrirano plodno delo naše sindikalne podružnice v zadnjih petih letih. Uredništvo pa bo v prihodnji številki objavilo večji del tega poročila.

Uredništvo

Vsem članom našega kolektiva
in vsem delovnim ljudem
čestitamo k deseti obletnici
osvobojene domovine in
petletnici delavskega
samoupravljanja

Slika na naslovni strani: POGLED NA ŽELEZARNO ŠTORE

Slika na zadnji strani: POČITNIŠKI DOM NA SVETINI, POZIMI

Deset let socialistične graditve v svobodni državi

Letos praznujemo desetletnico osvoboditve in s tem se spominjamo ljudi prehojene poti na področju socialistične izgradnje, ki ni bila lahka, vendar pa kronana z velikimi uspehi in zmagami.

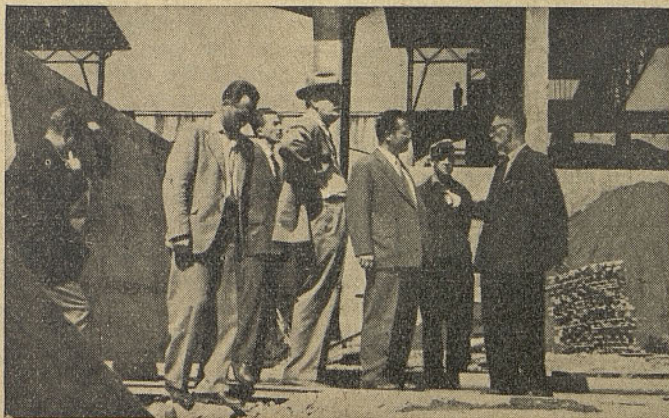
Deset let pravzaprav v zgodovini naroda ne pomeni mnogo, saj so potrebna daljša razdobja za ocenjevanje razvoja neke države. Vendar smo pri nas v desetih letih razvoja napravili tako ogromno delo, da smo nanj upravičeno ponosni, da nam zaradi tega zavida ves svet in da bomo našim pomočnem zapustili veliko dediščino zmag socialistične graditve. Težka je bila ta pot, polna naporov in samozatajevanja. Marsičemu so se morali naši narodi v tem obdobju odreči, mnogo smo morali žrtvovati v škodo življenjskega standarda. Toda žrtve niso bile zaman. Naše delo je bogato poplačano, izgradili smo materialno osnovo za boljše življenje nas in naših pokolenj, tako da sedaj po desetih letih lahko s ponosom in zmagoslavjem zremo v bodočnost, saj ustvarjeno delo socialistične graditve začenja porajati plodove, ki bodo v nadaljnjem razdobju koristili našemu delovnemu človeku in mu omogočili boljše in srečnejše življenje.

Poglejmo na kratko, kakšna je bila prehojena pot in s kakšnimi cilji zremo v bodočnost?

Ko so pred desetimi leti jugoslovanski narodi po štiriletni krvavi borbi pregnali sovražnika in obračunali z domačimi izdajalci, so hkrati s tem izvršili eno najvažnejših dejanj delavskega gibanja in revolucionarne borbe. Delavski razred v naši domovini se je odločil krojiti svojo usodo sam. To je bila zmagajska ljudske revolucije v letu 1945. Pogoji, pod katerimi smo začeli graditi novo državo, so bili izredno težki. Posledice vojnih let so zarezale globoke rane v narodno telo, morda najtežje, kar jih je kateri koli narod v zadnji vojni pretrpel. Že tako zaostala polkolonialna dediščina stare Jugoslavije je bila med vojno močno poškodovana. Tovarne so bile uničene, polja zapuščena, promet razrušen, manjkalo pa je tudi ljudi, sposobnih ljudi, ki bi s svojim strokovnim znanjem lahko pripomogli k hitrejši obnovi.

Vendar so delovni ljudje širom po domovini krepko zasakali rokave in začeli obnavljati porušeno. Tovarne so zopet stekle in na poljih je zaživel. V obnovljenih tovarnah je delovne ljudi prevzel živahen tekmovalni duh, težnja po čim večji storilnosti. Tudi mladina je z vso vnemo odhajala na mladinske akcije, gradila je pre-

Dne 22. avgusta so obiskali našo železarno podpredsednik Zveznega izvršnega sveta tovariš Edvard Kardelj, član Zveznega izvršnega sveta tov. F. Leskošek-Luka in predsednik Izvršnega sveta LRS tovariš Boris Kraigher. Na sliki jih vidimo v razgovoru z direktorjem tovarne, tov. A. Svetekom in predsednikom DS tov. F. Štadlekarjem.

kope, železnice, ceste, izsuševala močvirja, gradila tovarne itd. Vsa domovina je bila eno samo gradbišče. Prostovoljci so gradili, obnavljali in brisali sledove minule vojne.

Obdobju obnove je sledilo obdobje planskega gospodarstva. Še niso bile povsem zaceljene rane zadnje vojne, že so se delovni ljudje lotili izredno težke naloge – kapitalne izgradnje ključnih objektov. Na naših rekah so začele rasti hidrocen-

irale, na poljih, kjer so nekoč pasli črede, so rasle velikanske tovarne. Istočasno z gradnjo objektov so se vzgajali novi širokovni kadri. Skoraj ni bilo tedna, da ne bi nekje v naši državi bila spuščena v pogon nova tovarna, ki je začela proizvajati izdelke, ki smo jih dollej uvažali. Tisoči in tisoči kilometri novih daljnovodov so pošiljali električni tok v najoddaljenejše kraje, kjer so do nedavnega poznali samo sveče in petrolejke. Zaostali predeli naše države so vidno rasli iz zaostalosti. Industrija je pripeljala tja nov način življenja, ob tovarnah so rasle šole, kulturni domovi, nova sodobna stanovanja, kino dvorane itd. Pa kaj bi še dalje naštevali, saj je dovolj, da se ozremo v neposredno bližino po našem okraju. V Celju in njegovi okolici je nešteto novih gradenj, kot n. pr. Tovarna organskih barvil v Celju, Termoelektrarna v Šoštanju, Elektroplavž v Štorah itd. Razen tega so mnoge naše tovarne izboljšale in modernizirale svojo proizvodnjo, zrasli so številni stanovanjski bloki, kulturni domovi, v teku so mnoga regulacijska dela, Celje je dobilo popolnoma novo in lepše lice; še in še bi lahko naštevali. Vsa ta ogromna dela so rezultat naše socialistične graditve, ki je na vsakem koraku tako vidna, da je ne more zanikati še tako okoreli oportunist.

Vse to so gradili naši delovni ljudje s svojimi lastnimi silami, saj smo ravno v tem razdobju, namesto pomoči, občutili marsikakšno grenkobo. Ravno takrat, ko bi nam bila pomoč najbolj potrebna, so nas na Vzhodu najbolj blatili in obrekovali, kapitalistični Zahod pa je pričakoval, da mu bomo padli v njegov objem. Toda kljub vsem težavam je poleg doseženih uspehov v gospodarstvu hkrati rasla in se razvijala pri nas najnaprednejša družbena ureditev. To kar so predvidevali veliki socialistični ideologi, ideja za katero so padali delavci v revolucijah, na barikadah, je postala v Jugoslaviji stvarnost. Delavski razred je postal resnični lastnik proizvodnih sredstev in je prevzel proizvodnjo v svoje roke. Iz dneva v dan se je krepila zavest ljudi, iz dneva v dan je rasla socialistična demokracija. Delavski sveti so vse bolj odločno posegali v razvoj našega gospodarstva. Družbeno upravljanje je kmalu preraslo okvir industrijskih podjetij. Samoupravljanje je postalo širok pojem. V upravljanje širokih ljudskih množic so prešle tudi druge panoge družbenega življenja kot n. pr. šolstvo, zdravstvo, socialno zavarovanje itd. V komunah — novih občinah, ki so nedavno začele poslovati, se je oblast še bolj približala ljudem. Delovni ljudje volivci preko raznih svetov, odborniških komisij in na zborih volivcev neposredno upravlajo in odločajo o vsem gospodarskem in družbenem življenju v svoji občini.

S ponosom lahko zremo na prehojeno pot in uspehe po desetih letih naše svobodne socialistične graditve. Delo največjih naporov je za nami. Sedaj, ko smo zgradili materialno osnovo, bomo lahko postopoma preusmerili našo dejavnost na gospodarskem polju mnogo bolj na proizvodnjo, ki bo služila postopnemu izboljšanju življenjskega standarda delovnih ljudi. Temu cilju bo v bodoče prilagojen naš gospodarski sistem, vsa naša dejavnost bo pretežno usmerjena na lahko industrijo ter na dela, ki bodo pripomogla k hitrejšemu izboljšanju življenjskih pogojev. Pred nami so torej lepe perspektive in življenje se bo v naslednjem obdobju občutno izboljšalo, seveda le, če bomo tudi mi vsi pomagali odklanjati razne pomanjkljivosti, ki negativno vplivajo na naš standard. Vsi mi se bomo morali povsod in dosledno boriti za večjo storilnost, za boljšo organizacijo dela, za stabilizacijo trga ter proti visokim cenam, proti prefiranim dobičkom raznih podjetij, proti nenačrtnim investicijam, proti razsipništvu in proti raznim lokalističnim težnjam v podjetjih in komunah.

Vse to bomo pa z uspehom odpravili in izboljšali naše delo, če se bomo strokovno izobraževali in dvignili socialistično zavest vseh naših delovnih ljudi na tako višino, da bomo z uspehom reševali naloge, ki stoje pred nami, kot upravljalci v delovnih kolektivih in v novih občinah.

Zato bo v našem nadaljnjem razvoju ena pglavitnih nalog usposabljanje delovne ljudi, da bodo postali zavesni graditelji novega, boljšega in srečnejšega življenja, ki ga danes ustvarjamo. Le prevzgoja vseh delovnih ljudi in visoka socialistična zavest bosla v polni meri omogočili socialistični demokratični razvoj ter uspešno delavsko in družbeno upravljanje po podjetjih, ustanovah in komunah. Vse lo pa zasleduje en sam končni cilj, h kateremu mi vsi željno stremimo in za katerega vlagamo vse naše napore in ta je — boljše življenje vseh delovnih ljudi mesta in vasi.

Pet let delavskega samoupravljanja

Pet let je že preteklo, odkar je Zvezna ljudska skupščina sprejela temeljni zakon o upravljanju z gospodarskimi podjetji in višjimi gospodarskimi združenji. Še v istem letu 1950 so domala povsod delavci na slovesen način prevzeli upravljanje podjetij v svoje roke in tako letos kolektivni praznujejo petletnico tega zgodovinskega dogodka. V našem podjetju se je slovesnost prevzema vršila 17. 9. 1950.

To je pomemben in zgodovinski dogodek ne samo za nas, temveč za delavski razred vsega sveta, ki zre v tem uresničevanje socialističnih načel. Mi smo lahko samo ponosni, da smo prva dežela, ki uvaja v življenje socialistična načela. Ponosni smo, da je naš delavec prvi prišel do teh pravic in da sedaj prihajajo iz drugih dežel proučevat našo socialistično prakso, razvoj delavskega samoupravljanja,

komunalne skupnosti in samoupravljanje sploh. To samoupravljanje je dobilo še svoj poseben poudarek z ustanovitvijo zbora proizvajalcev pri oblastnih organih

Mnogo več prostora bi rabili, če bi našlevali in s številkami prikazovali napredek in razvoj našega podjetja v teh pelih letih. Nam vsem je to dobro znano. Nekdanja »kovačija« vedno bolj in bolj prerašča v moderno tovarno, ljudje, ki v njej delajo, pa postajajo iz dneva v dan

Volitve v prvi delavski svet — volišče mehanične delavnice.

vedno bolj zavedni in napredni socialistični državljani, proizvajalci in — upravljalci.

Tudi naš delavski svet ni bil ovira, kakor so si nekateri v začetku mislili, temveč je bil pobuda za razvijanje proizvodnih sil in produktivnosti dela. Približno 180 ljudi je v tem času šlo skozi ta organ, ki je dal več praktičnih pobud za uspešnejše gospodarjenje, za krepitev materialnih sil in s tem tudi za krepitev vsega našega gospodarstva. Seveda so bile v delu in so tudi še razne slabosti, napačna razumevanja in ozkosti. To je razumljivo, saj je delavsko samoupravljanje v svoji praksi šele v razvoju, tempo tega razvoja pa je predvsem odvisen od članov, delavcev samih, stopnje njihove splošne razgledanosti in zavesli. Danes na primer ne moremo biti dobri člani delavskega samoupravljanja, če poleg ostalega še ne bi bili na jasnem o ukrepih, ki se izvajajo in bodo še izdani zaradi dviga življenjskega standarda, predvsem standarda našega delavca, ki je doslej največ žrtvoval za temelje, na katerih lahko gradimo naprej in na katerih bo mogoče postopno zvišati življenjski standard delovnega človeka.

Četrty predsednik delavskega sveta tov. Franc Štadlekar.

Kakor koli in kadar koli govorimo o preteklem in sedanjem delu, ne moremo ili mimo dela naše sindikalne podružnice, v kateri je imel delavski svet in njegov izvršni organ, upravni odbor ter uprava podjetja, vso oporo in pomoč. Številni uspehi in priznanja so sad skupnega dela.

Naša pot v razvoju proizvodnih sil, v razvijanju političnih oblik, prave socialistične demokracije in socialističnih odnosov gre naprej, naš družbeni sistem nenehno dograjujemo in izpopolnjujemo. Zvezni zbor Zvezne ljudske skupščine je sprejel splošni zakon o uredilvi občin in uprav. Dobili smo komune, nove občine, »približane okraje«. K zavestnemu družbenemu življenju pritegujemo vedno več delovnih ljudi. Mi iz gospodarskih podjetij, ki imamo že za seboj izkušnje pelletnega dela in upravljanja, smo za delo in življenje v naših komunalnih skupnostih in občinah še posebej odgovorni. Zato moramo ne samo pomagati, ampak tudi v dobršem delu prevzeti skrb za delo komun. Naša dolžnost je, da krepimo delo komun, teh osnovnih celic naše družbene uredilve.

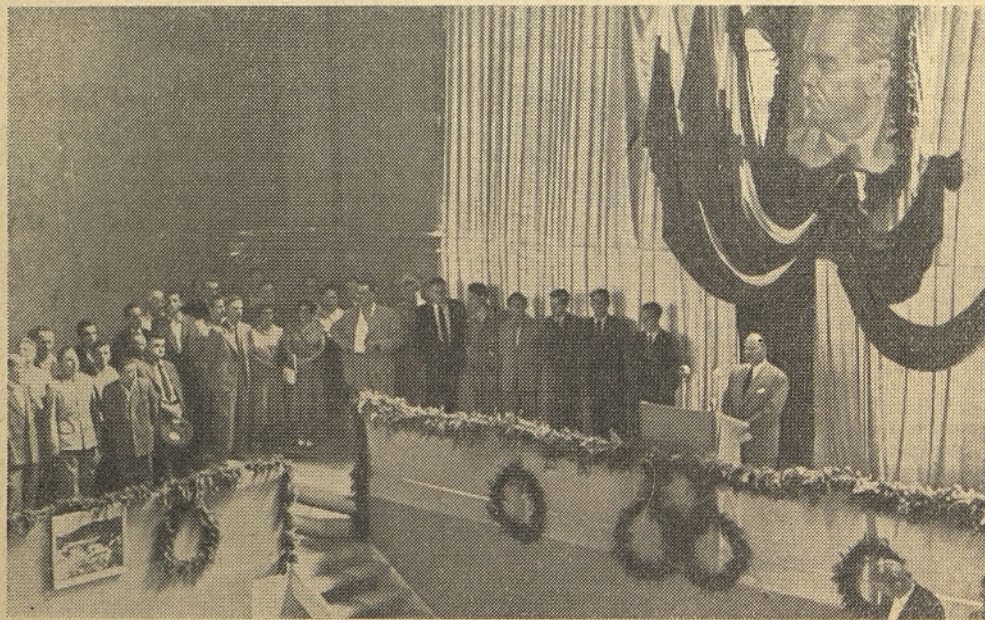
Kako smo gospodavili v letu 1954/55

V zadnji številki »Kovinarja« je podrobneje opisano poslovanje v letu 1953, katero je zaključeno s pozitivnim finančnim rezultatom. V letu 1954 so sledili nadaljnji uspehi, kakor pri povečanju proizvodnje, tako tudi pri povečanju storilnosti dela in višini ostvarjenega dohodka. Samo proizvodnja gotovih izdelkov se je proti prejšnjemu letu povečala za 3367 ton. V odnosu na družbeni plan je predvidena skupna proizvodnja presežena za 4,31 %, a blagovna za 8,21 %. Ostvarjen je bil večji skupni dohodek, kot je bil predviden ter

so tako ostvarjeni tudi večji prispevki skupnosti in za sklade podjetja. Podjetje je prispevalo skupnosti več, kot je bilo planirano v družbenem planu podjetja oziroma družbenem planu OLO Celje.

Boljši finančni uspeh v proizvodnji je bil dosežen skoraj v vseh obratih predvsem iz naslednjih razlogov:

1. Zaradi prekoračenja proizvodnega plana, povečanja storilnosti dela in s tem v zvezi zaradi znižanja proizvodnih stroškov;
2. zaradi ugodnega plasmana na trgu so se proizvajali kvalitetnejši in kompli-

Podpredsednik Izvršnega sveta LRS tovariš dr. Marjan Breclj govori na slavnosti ob priliki spuščanja elektroplavža v pogon.

Delavci in nameščenci Železarne Štore na oddihu v svojem počitniškem domu na Rabu.

ciranejši izdelki, ki so sicer podaljšali izdelavo, hkrati pa je ta moment imel svoj vpliv na realizacijo doplačil pri prodaji izdelkov;

3. boljša je bila nega in pažnja za vzdrževanje strojnih naprav in je bilo skraćeno število remontov;

4. zaradi delnega povečanja izplenov in občutnih prihrankov pri surovinah in materialu;

5. na znižanje je vplivala tudi razlika nabavnih cen zlasti osnovnih surovin, katere so deloma že bile na zalogah po nižjih cenah ali pa smo jih uspeli nabaviti ceneje, kož se je to predvidelo pri izdelavi planskih kalkulacij.

Negativen vpliv je imela sprememba asortimana v vložku osnovnih surovin, tako da je n. pr. martinarna zaradi pomanjkanja starega železa morala zvišati odnos grodlja v vložku.

Karakteristični momentj za primerjavo uspehov po obratih so bili naslednji:

V martinarni se je storilnost od leta 1952 dvignila za okoli 13 % in je obrat skoraj 100 % izpolnil svoj proizvodni plan in pri remontih prihranil okoli 25 milijonov dinarjev.

Valjarna je v tem poslovnem letu ostvarila rekordno proizvodnjo. V tem obratu je tudi uspelo povečati storilnost

dela, skrbno in tekoče vzdrževanje naprav pa je vplivalo ugodno, da skoraj vse poslovno leto ni bilo nobenih večjih remontov.

Poseben uspeh je dosežen pri visokih doplačilih zaradi kvalitetnejših izdelkov.

Livarna je obratovala z največjo možno kapaciteto.

V obdelovalnici valjev je bil napravljen lep korak naprej v tem letu, ko je obrat prešel še na dokončno obdelavo valjev in s tem dosegel lepe finančne uspehe.

Šamotna je poleg težav zaradi pomanjkanja odgovarjajočih kvalitetnih surovin dosegla uspehe v količinski proizvodnji, kakor tudi v pozitivnem finančnem rezultatu.

Osnovnim proizvodnim obratom so v veliki meri pripomogle v izpolnitvi družbenega plana v letu 1954 tudi delavnice, pomožni in ostali obrati.

Na že omenjeno povečanje celotnega dohodka niso vplivale povečane prodajne cene, ker so ostale na ravni cen iz l. 1953.

Upravno-prodajna in obratovna režija je nekoliko porasla proti prejšnjim letom. Vzrokov za ta porast je več, vendar je glavnega iskati v zmanjšanju amortizacijske kvote in zaradi tega v povečanju

takih režijskih stroškov, ki so sicer imeli značaj obremenitve amortizacijskega sklada. Precej je dvignilo relativni odstotek povečanje zavarovalne premije, reklamni stroški in davek na promet bančnega posojila.

Kakor je razvidno iz prednjih podatkov, smo v podjetju v preteklem letu posvečali dovolj skrbi izpolnitvi proizvodnega plana in dvigu proizvodnosti dela, boljši organizaciji in boljši kvaliteti izdelkov. Istovremeno smo odklanjali težave in ovire, ki so se pojavljale od časa do časa in ki bi lahko ogrožale proizvodnjo oziroma onemogočile izvršitev družbenega plana, kot n. pr. kriza v oskrbovanju s premogom, pomanjkanje kvalitetne glinice za šamotne izdelke in podobno.

Vsi ti uspehi v letu 1954 so se pokazali v zaključnem računu, ki so ga potrdili organi delavskega samoupravljanja. Delavski svet podjetja je pa ob tej priložnosti imel možnost, da iz doseženih skladov dodeli prispevke za kulturnoprosvetne in športne namene z dotacijami tukajšnjim društvom in organizacijam. Poleg tega so bile še izplačane plače članom kolektiva iz dela dobička, ki je bil namenjen za te svrhe.

O poslovanju v našem podjetju je bilančna komisija v svojem zapisniku dala med drugim naslednje mnenje: »Ugotovili smo primerno finančno disciplino. Družbene obveznosti so bile promptno nakazovane. Opazili smo primerno povezavo celotnega gospodarskega sektorja, kar se v mnogih naših podjetjih ne opaža. Podjetje je doseglo v letu 1954 vidne uspehe na vseh poljih proizvodnega udejstvovanja ter je tudi finančni rezultat zadovoljiv. Analiza znižanja lastne cene dokazuje, da je k povečanju pozitivnega finančnega rezultata mnogo prispeval tudi sam delovni kolektiv.«

Tako priznanje članov komisije je vsekakor zelo pomembno, ker so bili v njej predstavniki Državnega sekretariata za gospodarstvo LRS, OLO Celje in Narodne banke.

Pri razpravi zaključnega računa so člani delavskega sveta kritično obravnavali vse negativne pojave in tudi pozitivne primere, tako da so na podlagi take razprave napravili zaključke, ki lahko omogočijo še nadaljnji napredek v podjetju.

Družbeni plan podjetja za leto 1955, ki je zajet v družbenem planu OLO Celje, je izdelan na podlagi realizacije v letu 1954. V odnosu na planiranje za leto 1954 so nastale razlike, ker se naš gospodarski sistem še nadalje dopolnjuje. Tako so nastale med drugim spremembe tudi v razdelitvi dobička med zvezo in okrajem ter podjetjem. Sam družbeni plan okraja pa je

tudi spremenil osnovo za delitev dobička med OLO in podjetjem. Podjetju je v prejšnjem letu pripadalo za sklade podjetja 13 % od ostvarjenega dobička, v letošnjem letu pa okoli 15 %. Občutna razlika je nastala pri plačah, ker so izplačila po obračunskih plačah zamenjana z izplačilom plač po tarifnem pravilniku ter je sklad za plače iz dobička zamenjan z izplačili za povečanje plač nad tarifnimi postavkami. Ta nov način obračuna in izplačevanja plač se v našem podjetju uporablja od 1. 4. 1955 dalje, ko je prišel v veljavo tarifni pravilnik.

Poslovanje v tekočem letu se je odvijalo v prizadevanju članov kolektiva, da bi tudi v tem letu dosegli kar je mogoče boljše rezultate in izpolnili plan.

Pri izdelavi družbenega plana smo predvidevali, da bosta v letošnjem letu dodatna kurjava v martinarni in nova potisna peč v valjarni uvedeni že ob polletju in omogočili občutno večjo proizvodnjo od lanskoletne. Zaradi upravičenih razlogov niso te nove naprave pravočasno začele obratovati. Nastale so splošne težave pri nabavi nekaterih odgovarjajočih surovin in dodatnega materiala. Ravno tako so bile težave pri naplačilu prodanega blaga in zaradi tega tudi pri plačilu obveznosti do dobaviteljev.

Že pri odobritvi družbenega plana je bilo ugotovljeno, da je naš letošnji družbeni plan realno postavljen in lahko rečemo, da zaradi že omenjenih zakasnitev pri kapitalni izgradnji, tudi malo napet.

Poleg tega smo uspeli, da v prvem polletju ustvarimo pozitivni finančni rezultat. Presežek dobička v prvem polletju nam je omogočil, da smo tudi v obdobju od meseca januarja do avgusta izpolnili naš finančni plan, čeprav je prišlo zaradi pomanjkanja koksa do izpada proizvodnje v livarni v mesecu avgustu.

V zadnjih osmih mesecih nismo iz že omenjenih upravičenih razlogov dosegli predvidene proizvodnje v martinarni in valjarni, toda ustvarjeni dohodek podjetja in iz tega izviraajoči dobiček še vedno odgovarjata našemu planu.

Prav tako so v tem obdobju vse obveznosti do skupnosti pravočasno poravnane, zaslužki so bili izplačani v rokih, ki so predvideni v tarifnem pravilniku.

V lanskem in letošnjem letu se je tudi naša kapitalna izgradnja zadovoljivo razvijala, saj smo v glavnem dokončali elektropeč z vsemi pripadajočimi deli, dalje dodatno kurjavo v martinarni, mehanizacijo za pripravo peska v livarni, dočim bo nova potisna peč z delno novo mehanizacijo transporta predvidoma še letos dograjena. Vse te koristne investicije imajo svoj učinek v povečani, kvalitetnejši in cenejši

proizvodnji. Dela na novem objektu »aglomeraciji«, kot sestavnem delu elektroplavža, so v polnem teku in bo tudi ta agregat v bližnji bodočnosti dal svoj prispevek za povečanje in zboljšanje proizvodnje samega elektroplavža.

Tudi nove ureditve glede koriščenja odpadnega plina iz elektroplavža z vgrajenimi regulatorji dajejo lepe uspehe pri pocenitvi proizvodnje v martinarni. Naše delavnice so v veliki meri pospešile tok izgradnje navedenih proizvodnih objektov. Od lanskega leta do sedaj smo investirali 941 milijonov din iz zveznega posojila. Iz lastnih investicijskih sredstev smo porabili za pomoč pri temeljnih objektih, za racionalizacijo proizvodnje in za potrebe druž-

benega standarda 72 milijonov din. V smotrni povezavi tehnične in komercialne uprave smo tudi na tem sektorju prebrodili razne težave in vendar dosegli zadovoljive rezultate.

Po zaključku 8-mesečnega perioda stojte pred nami še štirje meseci in z ozirom na omenjeno stanje je potrebna še večja pozornost vsakega člana našega kolektiva, da bi omogočili, kar je mogoče večjo in kvalitetnejšo proizvodnjo s čim nižjimi stroški, tako, da bo z zaključkom letošnjega leta izpoljena naša obveznost do družbenega plana in rezultat pozitiven, kot je bil v vseh prejšnjih letih v našem podjetju.

M. Bele

Naša poglavitna naloga — splošno izobraževanje delavcev

Izredni kongres v Jesenicah je pričakala naša »Svoboda« z lepim uspehom svoje ljudsko-prosvedne dejavnosti. O teh uspehih govore že nekateri številčni podatki iz lelošnjega prvega polletja (januar—julij 1955). Naša »Svoboda« ima 8 sekcij. Čez 800 delavcev je poslušalo deset zanimivih in poučnih poljudnih predavanj. Vršil se je ideološki tečaj v dveh grupah, katerega je obiskovalo povprečno 24 tečajnikov. Tudi knjižnica in čitalnica sta po preseliitvi v Dom kulture in po enoletnem

»mirovanju« zopet začeli redno poslovati. Knjig je že okoli 2200 in je zanje nabavljena nova knjižna omara. Novo ustanovljeni ženski pevski zbor je že v tem obdobju imel 8 nastopov, od teh 4 samostojne koncerte, moški pevski zbor pa 9 nastopov, od tega 3 samostojne koncerte. Dramatska sekcija je naštudirala in uprizorila dve igri, godba na pihala pa je nastopila ob raznih prilikah petkrat, šahisti so se pridno pripravljali na jesenski turnir itd.

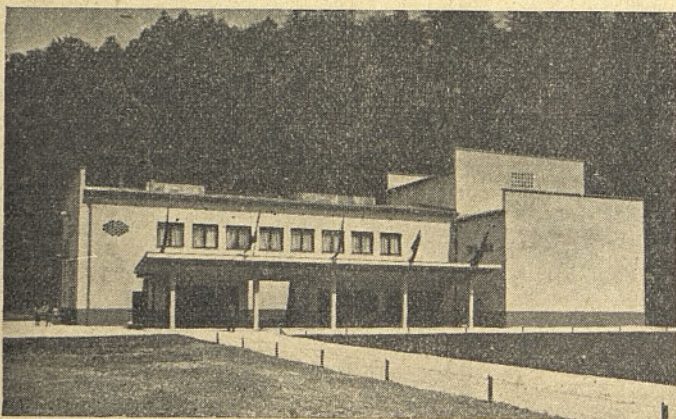
Zenski pevski zbor »Svoboda« Štore.

To niso ravno bogate številke o delu v šestih mesecih, vendar pa tudi številke še ne povedo vsega. Vidno pa opažamo napredek iz leta v leto, ki bi bil in bo moral biti boljši, če bomo posvečali idejnemu in umetniško vrednemu programu vso skrb. Program se namreč s predpisovanjem ne da doseči, temveč le z razvitim kritičnim čuťom nas vseh do programa.

Izredni kongres v Jesenicah nam je dal nedvomno novih in dragocenih napolnil za boljše vsebino in obliko našega dela v bodoče, vendar pa moramo tudi sami ugotoviti, kje smo še najbolj šibki in kje je

vega gostilniškega posedanja. Naša že sedaj bogata in lepo urejena knjižnica ima zaenkrat premalo bralcev. Temu je verjetno delno tudi vzrok enoletni »molk«, ko je bila knjižnica zaradi nastale epidemije v prejšnjih prostorih Metalurške šole zaprta in je čakala na preselitev. S knjigami se individualno izobražujemo. Tudi tega vzgojnega dela ne smemo zanemarjati in podcenjevati. Napravili bomo morali vse, da bo dobra knjiga postala last slehernega našega delovnega človeka.

Tu sem omenil samo dve stvari, po kongresu v Jesenicah pa se bomo morali bolj temeljito pogovoriti o našem delu v vseh

Dom Kulture
v Štorah

zaradi tega potrebno še posebej okrepili in izboljšati naše delo.

Približno 400 članov je za naše razmere premalo. Razširili bomo morali naše vrste na pasivne in podporne člane, kajli iz teh bodo prihajali v sekcije novi kadri, z njimi pa tudi nove vzpodbude in načrti. Predvsem moramo zainteresirati mladino in jo v »Svobodi« koristno zaposliti in vzgajati, da jo odvrnemo od ceste in škodljivi-

odsekih. Ta kongres bo prav gotovo dal največji poudarek splošno izobraževalnemu delu naših delovnih ljudi, kar je v današnjem razdobju graditve socializma tudi najvažnejše. Mislimo bomo morali tudi na razne vzgojno-izobraževalne tečaje.

Sedaj po kongresu bomo še enkrat pregledali naš program in še posebej program za to sezono, ki ga bomo izvajali trajno in vztrajno!

Z. M.

Ing. Nečemar Boris

Izobraževalno delo v „Svobodi“

Delo društva Svobode v Štorah daje upanje, da je ideja o ustanovitvi Svobod kot nosilec kulturnoprosvetne dejavnosti v naših delavskih središčih naletela tu na plodna tla. Zlasti, ko je dobila Svoboda svoj kulturni dom, se je pričelo po vseh različnih sekcijah društva živahno delo in vsaka izmed sekcij se je že večkrat v teh letih na ta ali drugi način predstavila javnosti. Po tem, kar smo do sedaj videli,

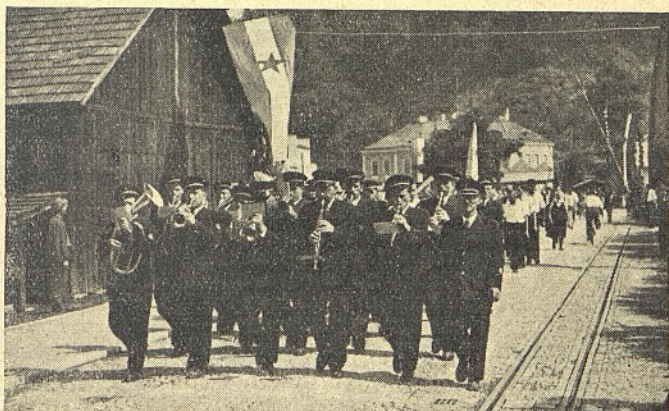
lahko rečemo, da tako društvo ustreza naravni težnji naših ljudi po kulturnem življenju in da imamo vse pogoje za napredek v tej smeri. Seveda se tu in tam pojavljajo tudi težave najrazličnejšega značaja, kar lahko ugotovi vsakdo, ki ima nekaj vpogleda v delo društva. Toda vsako delo je zvezano s težavami, sicer ne bi bilo delo, in težave prav tako tvorijo del notranjega življenja nekega društva, kakor na primer uspehi in priznanja.

V Svobodi deluje od njene ustanovitve tudi izobraževalna sekcija, katere delovni program je izobraževalno delo v ožjem pomenu besede. V širšem pomenu namreč lahko smatramo kot tako vse delo različnih sekcij, od pevske do dramske. Končno so se tudi prva delavska kulturnoprosvetna društva, predhodniki današnje Svobode, imenovala izobraževalna društva. V pre-

rizu, na kateri so predavali profesorji, ki so bili naklonjeni delavskemu gibanju, med njimi tudi znameniti znanstveniki.

Naše društvo se trudi, da bi na seznam predavanj celjske Ljudske univerze ali pa tudi na svojo roko izbralo taka predavanja, ki so v danem trenutku najbolj aktualna in ki skušajo nuditi orientacijo sprčo

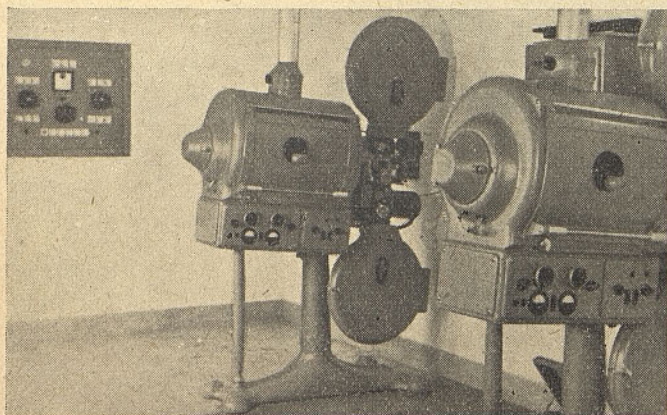
Godba na pihala
»Svoboda« Štore
leta 1954.

teklem letu (in po sklepu upravnega odbora Svobode tudi v letošnjem letu, v kolikor ne bo občni zbor ali letošnji kongres Svobod prinesel drugih smernic) se je izobraževalno delo sekcije razvijalo v dveh oblikah, in sicer v predavanjih iz različnih področij znanosti po vzorcu Ljudske univerze in v ideoloških krožkih.

Sistem predavanj po vzorcu Ljudskih univerz je že preizkušen način posredovanja aktualnih tem najširši publikii, kj se ji daje s tem možnost seznaniti se tudi s kvalitetnimi predavatelji. Znana je na primer Delavska univerza v predvojnem Pa-

pomembnih političnih, kulturnih ali znanstvenih dogodkov. Drugo predavanje v lanskoletni seriji je na primer imelo naslov »Ali je kaj življenja na drugih planetih«. Predavanje je bilo v času, ko je bilo mnogo govora in ugibanja o letečih krožnikih, bitjih iz vsemirja itd. Kdor je predavanju prisostvoval, bo potrdil, da je v zmedeni senzacionalnih izmišljotin, stvarnih dejstev in znanstveno utemeljenih domnevanj napravilo red in potegnilo mejo med enim in drugim ter bilo vrhu tega še prav zanimivo. V času obiska predsednika Tita v Indiji in Burmi smo imeli predavanje o

Kino kabina v
Kulturnem domu
z dvema projektor-
jema, ki jih je
izdelala tovarna
»Iskra« v Kranju.

teh dveh deželah, s katerim so bili poslušalci prav tako zadovoljni. Na tak način je in bo izobraževalna sekcija poizkušala tudi v bodoče obdržati zvezo s svetovnim ali domačim dogajanjem in nuditi pravilno in znanstveno tolmačenje o temah, ki zanimajo našega delovnega človeka. Preteklo leto je bilo precej povpraševanja po zdravstvenih predavanjih, do katerih pa ni prišlo. To vrzel bomo skušali zamašiti v letošnjem letu.

V pretekli sezoni je bilo enajst predavanj, ki so bila v začetku prav lepo obiskana, saj je bila mala dvorana Doma kulture nabito polna, proti koncu pa je udeležba padla. Verjetno je to bila posledica nastopajoče pomladi, iz česar bi sledil nauk, da je boljše pričeti s predavanji nekaj mesecev prej, ne pa šele v januarju.

Delo izobraževalne sekcije se razvija tudi v ideoloških krožkih, na katerih se seznanjajo udeleženci s temelji marksističnega nauka, ki predstavlja idejno osnovo naše ljudske revolucije in današnje graditve socialistične družbe. Po nasvetu glavnega odbora Svobod se je naša sekcija odločila, da v pretekli sezoni izmed štirih predloženih del izbere razpravi G. V. Plehanova »O materialističnem pojmovanju zgodovine« in »Vloga osebnosti v zgodovini«, torej dve sorodni tematiki. Prijavljenci, katerih število je bilo okoli 70, so bili razdeljeni v dve skupini, od katerih je vsaka imela svojega predavatelja. Pred samim študi-

jem obeh razprav je predavatelj napravil uvod, v katerem je obrazložil nekatere politično-ekonomske in filozofske osnove, katere je bilo potrebno osvojiti za poznejše razumevanje razprav. Nekateri udeleženci so živahno razpravljali, drugi pa prav z zanimanjem poslušali, kako je avtor omenjenega dela poizkušal na podlagi zakonitosti, katere je odkril Karl Marx, razložiti dejavnost nekaterih zgodovinskih osebnosti. Ko so udeleženci poizkušali na isti način raztolmačiti novejšo zgodovinske dogodke, se je pokazalo, kako aktualno utegne biti neko delo, pa čeprav je bilo napisano koncem prejšnjega stoletja. Res je, da je marsikomu pri tem, ko je poizkušal razumeti včasih precej zapleteno filozofsko izražanje, stopil pot na čelo od napora. Toda končno so se slušatelji le dosti naučili in večina udeležencev je bistvo vprašanja v splošnem razumela. Ne smemo pa seveda pozabiti, da je vsak študij težak in da študij politične ekonomije ali filozofije ni najlažji, poznavanje idejno-teoretičnih osnov pa bo našemu delavcu-upravljalcu omogočilo boljše razumevanje našega družbenega razvoja.

Končno je treba omeniti še to, kar smo rekli pri predavanjih. Z nastopajočo pomladjo v letošnjem letu je število obiskovalcev na krožkih padlo. Ponovno naj velja načelo: pričeti prej in prej končati. Želimo, da se v izobraževalno delo vključi čim več delavcev.

Moški pevski zbor »Svoboda« Štore. Koncert v Rogaški Slatini leta 1955.

Vpliv malih investicij in racionalizacij na našo proizvodnjo

Ker se je izkazalo, da moramo pri večjih investicijah dalj časa čakati, predno se le-te dogradijo ter nam prinesejo finančni efekt, je bilo ravno v zadnjem času mnogo govora o tem, da bi morali predvsem gledati na to, da v tovarnah z manjšimi investicijami ter racionalizacijami dvignemo proizvodnjo in storilnost dela.

V naši tovarni smo kmalu po osvoboditvi začeli izboljševati ter smo tudi z našimi investicijami v majhnem obsegu in racionalizacijami dosegli lepe uspehe, kar dokazujejo naslednji primeri:

Granulacija žlindre pri elektroplavžu

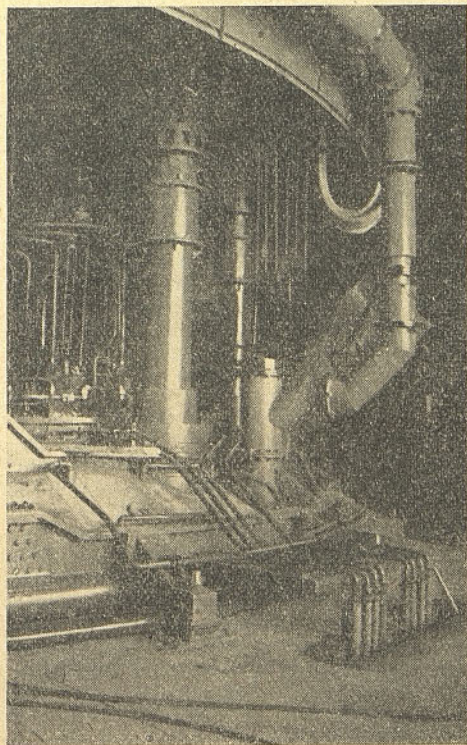
S prvotno ureditvijo nam ni bilo mogoče vse žlindre, ki odpade pri proizvodnji surovega železa, pri elektroplavžu granulirati. S preureditvijo žlebov na livnem polju lahko sedaj vso žlindro granuliramo, ki predstavlja za cementno industrijo visokovredno surovino, nam pa prinaša dnevno okoli 100.000 din, kar znaša pri letni proizvodnji od 20.000 ton grodlja 25 milijonov dinarjev.

Zgraditev ekshaustorja v jeklarni

Pri naši SM peči smo imeli vedno težave z vlekrom, ker je dimnik preveč oddaljen od same peči. Zaradi tega nismo mogli povečati proizvodnjo in so trajali šarži povprečno 8 ur. Zaradi stisnjene prostora nismo mogli zgraditi dimnika in smo ta problem rešili z zgraditvijo ekshaustorja. Princip tega ekshaustorja je, da pihamo z ventilatorjem zrak v dimnik. Profil ekshaustorja se namreč razlikuje od dimnikovega v tem, da ima na sredini zoženi del, dočim se na vstopni in izstopni strani razširi. Na spodnjem delu zoženega dela je vgrajena šoba, po kateri prihaja z veliko hitrostjo zrak, ki ga potiska močno vetrilo z 45 KW motorjem. Zrak, ki ga vpihuje vetrilo, dobi v šobi veliko hitrost, potegne za seba dimne pline in s tem ustvari v spodnjem delu ekshaustorja močan vakuum ali vlek. Pri polnem izkoristku znaša vlek ekshaustorja 80—90 mm VS. Z istim bi lahko pozneje izkoristili toploto odvodnih plinov v parnem kotlu, ki bi proizvajal 1/2 tone pare na 1 tono izdelanega jekla. Para bi bila pod pritiskom 8 Atm in bi zadoščala za potrebe genera-

torjev in cele jeklarne. S parnim kotlom bi prihranili tudi 10 ton premoga dnevno.

S povečanjem vleka v SM peči smo skrajšali trajanje šarž povprečno za 1 do 1 1/2 ure, to se pravi, da smo dvignili proizvodnjo za 20 %, t. j. od 80—95 ton.

Detajl iz elektroplavža

S povečano proizvodnjo smo znižali pogonsko in upravno prodajno režijo za 10 milijonov dinarjev letno. Nadalje bi morali nabaviti to jeklo v drugih železarnah, kar bi nas stalo najmanj 7 din na kg več, tako da smo tudi tu prihranili 28 milijonov dinarjev. Prav tako bi prihranili z izkoriščanjem odpadnih toplot 12 milijonov din letno, tako da znaša skupni letni prihranek 50 milijonov din. Celotne investicije za ekshaustor pa so znašale samo 15 milijonov din.

Uporaba plavžnega plina za kurjenje SM peči

Na našem elektroplavžu imamo kot odpadni produkt plavžni plin, katerega zaradi njegove visoke kalorične vrednosti uporabljamo v naši SM peči za proizvodnjo jekla. Napravo za uporabo tega plina smo izgradili s pomočjo regulacijskih naprav, ki jih izdeluje »KEM« v Lescah.

Z uvedbo odnosno izkoriščanjem plavžnega plina smo dosegli dvig dnevne proizvodnje v martinarni od 80 na 95 ton ter prihranili na tehničnem gorivu. Če upoštevamo povečano proizvodnjo, prihranek na gorivu ter razliko na ceni jekla, ki bi ga morali v nasprotnem primeru dobiti iz drugih železarn, znaša ta dnevni prihranek 434.000 din. Ako upoštevamo, da bo plavž redno obratoval 200 dni v letu, bi znašal ta prihranek okoli 86 milijonov dinarjev letno. Stroški za to napravo pa so bili minimalni, in sicer okoli 5 milijonov dinarjev.

*

Z napravo vlagalnega voza pri SM peči smo mehanizirali odpiranje vratice peči. Za manipulacijo s to mehanizirano napravo je bil predviden en delavec-vratičar. Mi smo odpiranje vratice uredili tako, da posluževalec vlagalnega voza z voza s pritiskom na gumb upravlja vratica po potrebi. S tem odpade delovno mesto vratičarja, sam način manipulacije z vraticami pa je mnogo boljši. Letni prihranek znaša približno 500.000 din, dočim so dodatne naprave za to avtomatizacijo stale 80.000 din.

*

Preuredili smo zidavo obokov zračnih cilindrenikov tako, da stoji premer pravokotno na podolžno os peči in vzporedno z obokom zračnih komor. S tem smo prihranili na trajanju remonta, na gradbenem materialu in prispevali k pojačanju proizvodnje. Prihranek znaša okoli 4 milijone dinarjev letno na ognjevzdržnem materialu.

Elektrifikacija fine in srednje proge v valjarni

Srednja in fina proga v valjarni sta imele do leta 1952 pogon na parni stroj. V tem letu smo izvršili elektrifikacijo teh dveh prog ter smo s tem uspeli znižati proizvodne stroške od 1335 na 482 din na tono železa. Ker smo s tem povečali tudi pogonsko energijo, smo lahko povečali tudi proizvodnjo od 24.000 na 30.000 ton letno. Celotni učinek je razen povečanja proizvodnje še znižanje stroškov na pogonski energiji za 25 milijonov din na

leto. Stroški investicije od 45 milijonov dinarjev so bili kriti v letu in pol.

*

V naši livarni je pričela dne 24. 3. t.l. obratovati kupolka s ϕ 900 mm, opremljena s predgrevalcem zraka. Prednost te peči je v tem, da gre skozi predgrevalec 70 % plinov, ki segrevajo rekuperatorske elemente in indirektno oddajajo toploto vpihanemu hladnemu zraku. Ostalih 30 % plinov izhaja skozi jašek kupolke in pri tem segreva (v coni ogrevanja) steber vložkov.

Potrošnja livarskega koksa v tej peči je okoli 8,5 %, dočim v ostalih pečeh s hladnim zrakom 13 do 16 %. Po navedbah mora biti prihranek na koksu do 40 %, znižanje vsebine žvepla v železu okoli 30 %, pocenitev vložka zaradi nižjega deleža grodlja, zmanjšan dogor Fe, Si, Mn in zvišanje temp. teh. Fe za okoli 30—50° C. Celotno znižanje znaša letno okoli 16 milijonov dinarjev.

Zaradi izboljšanja talilnega procesa se lahko tudi zniža delež grodlja, ki je znašal v lanskem letu v povprečju 41,2 %. S poizkusi smo dognali, da bi odstotni delež predvidoma lahko znižali na okoli 35 %, kar bi zneslo pri 7000 tonah okrog 1050 ton in pri povprečni ceni 57.600 din/tono manj cena zlomnine 22.000 din/t, torej 35.600 din/t, bi znašal prihranek okoli 37.380.000 dinarjev. Ostalih prihrankov zaradi zmanjšanja izmečka še ne moremo določiti, ker še nimamo zadosti sigurnih podatkov.

Iz gornjega je razvidno, da bi bila celotna naprava amortizirana že v 4 in pol mesecih pri strogem režimu taljenja in pri ugodnih pogojih nabave surovin. Celotna naprava stane 20 milijonov dinarjev.

*

Pri izdelavi jeder so se navijali jedrenjaki z vrvmi iz lesne volne. Ker smo pri dobavi teh vrvi imeli stalno težavo, smo začeli v to svrhu uporabljati vodno travo in smo sami organizirali izdelavo teh vrvi. Ker je ta material dosti cenejši, znaša stvarni prihranek za podjetje pri tej racionalizaciji 9 milijonov dinarjev letno.

*

Zaradi množice elektromotorjev, predvsem na žerjavih, je fazni koeficient zelo nizek in znaša povprečno 0,48. Ker se jalova energija plača, so znašali stroški za njeno prekomerno porabo na leto približno 7.500.000 dinarjev. Z vgradnjo električnih kondenzatorjev, kar je stalo okoli 2 milijona din, smo dvignili fazni koeficient na 0,86, kar je prihranek preko 7 milijonov din letno. Razen tega so se s tem popravile splošne električne razmere v našem omrežju.

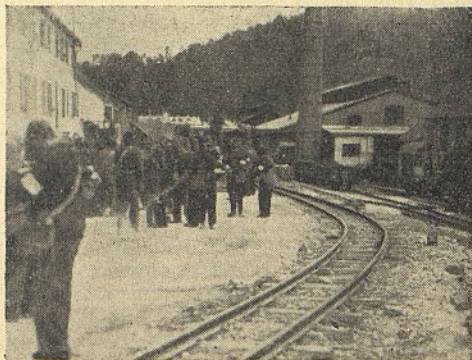
Tri leta obstoja higiensko-tehnične zaščite dela v Štorah

Letos v oktobru praznujemo petletnico delavskega samoupravljanja, istočasno se pa spominjamo tudi triletnega obstoja Komisije za higiensko-tehnično zaščito dela v naši tovarni.

Na pobudo predsedstva Republiškega odbora sindikata metalurških delavcev avgusta 1952 je Železarna Štore med prvimi sestavila Komisijo za higiensko-tehnično zaščito dela z odločno voljo, da mora postati mesec september prelomnica v borbi proti številnim obratnim nezgodam.

Dne 3. oktobra 1952 je upravni odbor imenoval prve člane v centralno komisijo HTZ, ki je kmalu prenesla po načrtno izdelanem programu deloma svoj delokrog tudi na podkomisije HTZ, ki jih je doslej že 12 po številu in sicer v naslednjih tovarniških obratih: na elektroplavžu, v martinarni, valjarni, livarni, šamotarni, obdelovalnici valjev, mehanični delavnici, energetskem oddelku, elektrodelaavnici, prometu-transportu, gradbenem oddelku in v modelni mizarni. Člani komisij so se usposobili na tečajih, s predavanji in s poučnimi ekskurzijami za izvrševanje nalog pri analiziranju obratnih nezgod. Posebej naj omenim uspeh, ki ga je imela v letošnjem letu prva republiška razstava osebnih higiensko-tehničnih zaščitnih sredstev v Celju v vzgojnem, poučnem in propagandnem pogledu. V tekmovanju so dosegli še večji polet. Danes je higiensko-tehnična zaščita dela že močno razgibana in uveljavljena panoga, tako da o njenem delovanju in uspehih že razpravljajo pri vseh oblastvenih organih in drugih merodajnih forumih. V naši tovarni je problematika s tega področja bila predmet neka-

terih razprav na sejah strokovnega sveta, upravnega odbora, delavskega sveta in sindikalne podružnice. Zastopani smo po svojem predstavniku tudi v Okrajni komisiji za higiensko-tehnično zaščito dela pri Zavodu za socialno zavarovanje in v zadnjem času pri Svetu za delo in delovne odnose v Celju.

Kemična četa na delu

Naloga komisij HTZ in vseh v podjetju odločujočih oseb je odklanjanje nedostatkov, izboljšanje zaščitnih sredstev in skrb za pravilno izvrševanje predpisov o delovnih pogojih in varnostnih ukrepih. Zaposleni delavci in zlasti novinci morajo biti ne le fizično, temveč tudi strokovno dovolj podkovani in še posebej poučeni o vseh nevarnostih dela. Moralno-politična odgovornost postavlja pred činitelje socialističnega upravljanja našega gospodarstva skrb za varnost in zdravje delovnega človeka. Pravimo, da je to osnovna skrb delavskega samoupravljanja. Delavski svet Železarne Štore je dal tej tezi poudarek tudi s tem, da je na svojem zasedanju 29. decembra 1954 iz svoje sredine izvolil še posebej petčlansko komisijo, ki naj proučuje problematiko organizacije in varnosti pri delu v podjetju z naročilom, da o tem poroča delavskemu svetu.

Spoznanje, da je postala higiensko-tehnična zaščita zadeva nas vseh, **zavest**, da je skrb za delovnega človeka sestavni del borbe za socializem, **prepričanje**, da je izboljšanje varnosti tudi izredno važen pogoj za dvig storilnosti dela ter da zanemarjanje varnosti povzroča naraščanje bremen za dajatve iz socialnega zavarovanja, hkrati pa razumevanje delavskega

Vaje protiletalske zaščite

samoupravljanja, je pripomoglo k vztrajnemu in nenehnemu delu v borbi za varnost dela in znižanje obratnih nezgod ob sodelovanju Inšpekcije dela.

Bilanca triletnega dela na področju higiensko-tehnične zaščite v Železarni Štore kaže naslednje ugotovitve:

Že v prvem polletju 1953, ob priliki tekmovalnosti, ki ga je razpisal republiški koordinacijski odbor za preprečevanje nezgod v Ljubljani, je padlo število nezgod v primeri z nezgodami prvega polletja 1952 za 41 % (od 230 na 136 nezgod). V istem razdobju je znašalo znižanje izgubljenih delovnih dni 27,6% (od 2.920 na 2.114 dni). Republiška inšpekcija dela LRS v Ljubljani pripisuje ta uspeh dobri organizaciji varnostne službe v naši tovarni in dobremu razumevanju ter sodelovanju z upravo podjetja (iz knjižice: »Nesreče pri delu v Sloveniji«, izdano leta 1953 od Sveta za zdravstvo LRS v Ljubljani). V enem letu, in sicer od 1952 do 1953, smo prišli od 37 % obratnih nesreč na 22 % letno na stalež (po podatkih A. Kuharjeve knjige: »Delovna varnost v industriji in obrti« iz leta 1954). Omenjena brošura navaja: »Ne smemo pozabiti omeniti naklonjeno pomoč Inšpekcije dela na pobudo Državnega zavarovalnega zavoda v Ljubljani«. Tako sodijo torej drugi o našem delu in njegovem uspehu.

V letu 1952 smo imeli 434 obratnih nezgod, v letu 1953 je bilo 322 obratnih nezgod, a v letu 1954 le 307 nezgod, iz česar sledi, da je znašalo znižanje nezgod do konca leta 1954 za 29,3 %.

V prvi polovici letošnjega leta je bil dosežen doslej najboljši rezultat, ker smo imeli v prvih šestih mesecih le 118 nezgod, kar znaša mesečno povprečno 19,7, dočim smo imeli v letu 1954 mesečno po 26 nezgodnih primerov. Ker je bilo v letu 1952 povprečno 36 nezgod na mesec, znaša od leta 1952 do konca junija 1955 skupno zni-

žanje 46 %. Varnostna izobrazba v Angliji in Ameriki ne pozna in ne meri več obratnih nezgod po naše, to je po odstotkih letno na delavski stalež, temveč po pogostosti in težini na en milijon ur. Stalež namreč še ne pove dosti, temveč je bolj važna količina delovnih ur, ki jih opravi stalež delavstva. Na tej osnovi je na podlagi prideljenih podatkov v naši železarni za prvo polletje 1955:

a) pogostost obratnih nezgod na 1 milijon delovnih ur 65,5 nezgod,

b) težina obratnih nezgod na 1 milijon delovnih ur 1040 izgubljenih delovnih dni,

c) odstotek obratnih nezgod na delavski stalež znaša 15,1 %.

Po informacijah, ki smo jih prejeli, je Železarna Štore tokrat na prvem mestu.

Pripomniti je treba, da so zabeleženi že od leta 1950 dalje vidni rezultati na področju zniževanja obratnih nezgod, ker sta delavski svet in upravni odbor od vsega začetka posvečala pozornost higiensko-tehnični zaščiti dela. Od leta 1952 dalje pa se je delo za izboljšanje varnosti in delovnih pogojev vršilo načrtno in množično. Celotno so bile znižane obratne nezgode od leta 1950 do danes za celih 50 %, saj so pred l. 1950 presegale letno število 500.

To so torej v kratkih obrisih sadovi dela higiensko-tehnične zaščite v naši tovarni. Prednje ugotovitve naj bodo v zadoščenje sodelavcem komisij HTZ, ker njihov trud le ni bil zaman. Ostalim pa, ki iz katerih koli razlogov še ne posvečajo potrebne pozornosti varnosti pri delu, naj bodo ti rezultati v posnemanje in spoznanje, da sta življenje in zdravje največji človekovi vrednoti, ki jih moramo čuvati. Razen tega nas stanejo obratne nezgode letno težke milijone, ki jih s tem prihranimo sebi in skupnosti. Zeleti je, da nas sedanji uspehi ne uspavajo ter da doslej dosežene rezultate ne le obdržimo, temveč jih še nadalje izpopolnjujemo.

Mežek Franc

Vsak član sindikata naj bo naročnik Delavske enotnosti

Že od nekdaj so se slovenski delavci s pomočjo naprednega delavskega tiska povezovali med seboj ter si oblikovali zvesto revolucionarno zavest. Tudi danes ima delavski tisk važno nalogo, česar se pa včasih premalo zavedamo. Premalo znamo ceniti pomen in vlogo delavskih listov ter moč, ki jo ima delavski tisk.

V Sloveniji imamo delavci, ki smo organizirani v sindikatih, svoj tedenski časopis »Delavsko enotnost«, ki doslej redno izhaja na osmih straneh in prinaša najrazličnejše članke iz življenja in dela naših organizacij in kolektivov ter o delavskem samoupravljanju, kakor tudi redni tedenski

politični pregled na zadnji strani. Nekateri delavci, mojsiri in vodje oddelkov in celo sind. odborniki še do danes niso naročniki našega glasila. Sedaj pa, ko je med delavci izšla pobuda, da počastimo obletnico del. samoupravljanja z dejanji, je čas, da v naši organizaciji damo svojemu razredno-političnemu glasilu »Delavski enotnosti« tisto mesto, ki mu pripada. Naše geslo bodi: Vsak član sindikalne organizacije bodi tudi naročnik »Delavske enotnosti«! List izhaja enkrat tedensko in to v petek. Mesečna naročnina znaša 40 din. Naročite si jo lahko pri svojem poverjeniku »DE« ali direktno v pisarni sindikalne podružnice.

Perspektive Metalurško industrijske šole v Štoreh

Visoka proizvodnost dela na vsakem delovnem mestu pomeni visok narodni dohodek in s tem boljše delovne in življenjske pogoje za naše delovne ljudi.

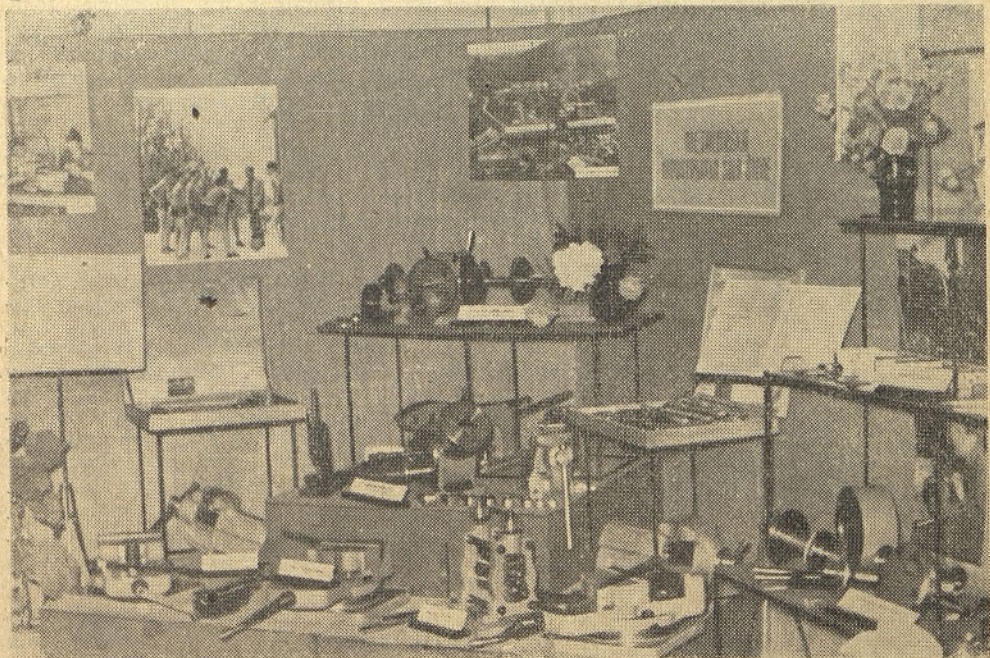
Vzporedno z večanjem storilnosti moramo izboljševati tudi kakovost izdelkov ter s tem utrjevati zaupanje v naše delo in v naše proizvode. Ta dva osnovna pogoja našega gospodarskega razvoja lahko rešimo le z vztrajno in temeljito vzgojo najboljših strokovnih kadrov, predvsem naše mladine — naših industrijskih učencev. Ti so naši bodoči kvalificirani delavci in stebri našega nadaljnega političnega, gospodarskega, kulturnega in športnega razvoja.

Menim, da naša javnost še premalo pozna vrednost oziroma pomembnost strokovne vzgoje na naših šolah. Nujno se bo treba sprijazniti z uvodnim dejstvom in posvečati šolam, ki tak kader pripravljajo, veliko skrb in pozornost. Spremljati bo treba razvoj in njih delo ter pomagati odstranjevat težave, ki pogosto zavirajo njih prizadevanje.

Naša šola je imela dokaj porodnih težav, preden se je dvignila na današnje, relativno visoko stopnjo razvoja. Hiter razvoj naše železarne po osvoboditvi je terjal novih, strokovno sposobnih in marljivih kvalificiranih delavcev. Uprava naše železarne je ustanovila industrijsko šolo, čepprav v težkih materialnih pogojih. Vzporedno z urejanjem šolskih prostorov, učnimi delavnicami in internatom po letu 1949, se je množilo in razvijalo učno in vzgojno osebje, osvajalo najboljše vzgojne in učne metode, prilagojene zahtevam in specifičnostim našega podjetja.

Priznati moramo, da z dosedanjimi uspehi še nismo zadovoljni. Krivulja našega razvoja je strma, treba bo pa premagati še marsikatero težavo.

V letu 1952 so z zakonom, tako kot druge ustanove, postale tudi industrijske šole zavodi s smostojnim financiranjem. Bistveno pravilen ukrep je rodil dokaj pozitivne rezultate, zlasti močno je izboljšal gospodarjenje v šolah. Industrijska šola kot finančno samostojni zavod sicer ust-

Od najvišjih predstavnikov in strokovnjakov so bili naši izdelki na razstavi industrijskih šol Slovenije meseca junija v Ljubljani ocenjeni kot visokovalificirani.

varja v svojih delavnicah dohodke, vendar le-ti ne zadostujejo celotnemu vzdrževanju delavnic, teoretičnega pouka in delno tudi internata.

Da bi šola služila svojemu namenu in da bi izvajala svoj program po učnem načrtu, ne sme imeti za cilj čim večje finančne progresivnosti in ne finančnega efekta na račun vzgoje kadrov. V zadnjih letih se je do neke mere to tudi godilo, če si je hotela šola zagotoviti svoj obstoj.

To napako so priznali tudi naši merodajni forumi. Zvezni izvršni svet je letos

Učenec — livar pri delu

meseca aprila izdal uredbo o ustanovitvi sklada za kadre v gospodarstvu kot dopolnilno sredstvo za izboljšanje dosedanjega stanja v industrijskih šolah.

Upanje za izboljšanje torej imamo. V bližnji bodočnosti predvidevamo predvsem nabavo učil, katera bodo omogočila nazorni pouk. Najbolj razveseljivo pa je dejstvo, da bomo v pričetku prihodnjega leta pričeli z dozidavo kovinarske strojne učne delavnice. Dosedanji prostori ne zadoščajo potrebam. Za gradnjo bomo porabili 6 milijonov dinarjev.

Ostane nam še do sedaj nerešena skrb, kako zagotoviti sredstva in omogočiti nabavo sodobnih obdelovalnih strojev. Upamo, da bo v tem pogledu priskočil na pomoč upravni odbor železarne in po svojih možnostih zadostil potrebam šole. Samo dejstvo, da na petih strojih vzgajamo 21 učencev strugarjev II. in III. letnika, nam dovolj jasno pove, da pouk ne more biti tak, kakršnega si želi vodstvo šole.

Nič manj važna težnja po izboljšanju in pridobitvah naprav ni v livarski učni delavnici. Potrebna nam je sušilna in talilna peč, kvalitetno livarsko orodje, sodoben livarski učni program ter večja skrb za vključevanje livarskega naraščaja.

Zelo potrebna je tudi gradnja internata, kar bomo skušali realizirati v prihodnjih letih s pomočjo sklada za kadre.

Nič manj važni od materialnih so tudi družbeno-vzgojni problemi. Izdaja zakona o upravljanju šol je pomemben korak v nadaljnji demokratizaciji našega družbenega sistema. Z njim je zagotovljeno samoupravljanje delovnih ljudi na področju šolstva. Upravni odbor naše šole, v katerem so zastopniki železarne, političnih in množičnih organizacij in mu predseduje pomočnik direktorja tov. Tugomir Vogā, bo lahko pospeševal razvoj in preobrazbo načina dela in položaja v skupnosti ter izpolnjeval svojo nalogo pri izobrazbi in vzgoji novih kvalificiranih kadrov.

Vzgoja strokovnih kadrov ni samo stvar šolskega odbora, podjetja, komunskega in okrajnega ljudskega odbora, temveč vse naše skupnosti. Zato morajo biti osnovni principi vzgoje enotno rešeni za vso Jugoslavijo.

Prav zaradi tega je pri Zveznem in Republiškem izvršnem svetu imenovana komisija za reformo strokovnega šolstva. Vodstvo naše šole sodeluje pri reformi z zbiranjem dokumentacijskega gradiva v naslednjih vprašanjih: o vsebini in namenu posameznih tipov strokovnih šol, o teoretičnem in praktičnem pouku, o vlogi poklicnega šolstva v današnjem družbenem razvoju, o načinu finansiranja itd.

V delu je tudi izdelava profilov in nomenklatura poklicev. V perspektivi so podani torej vsi pogoji za razvoj vzgojnega dela.

Uprava Železarne sedaj kolikor toliko točno ugotavlja potrebo po kvalificiranih kadrih in starostno strukturo sedanjih kvalificiranih kadrov. Na tej osnovi bomo vedeli, koliko kadra imamo in koliko jih bo v določenem času odšlo v pokoj, nakar

bomo določili, kakšen naj bo vpis za vzgojo kvalificiranih delavcev v industrijski šoli za posamezne poklice.

Istočasno bo treba tudi doseči, da bomo sistematično usposabljali delavce za delo na delovnih mestih, ki zahtevajo višjo strokovno izobrazbo. V tem pogledu že pripravljamo predmetnike in program dela za šolanje visokokvalificiranih delavcev kovinarske in metalurške stroke za potrebe našega podjetja. Redni pouk se bo pričel v drugi polovici oktobra.

Skrb za dotok novih moči bo torej morala biti skupna, tako podjetja kot šole. Najbolj pereč problem usposabljanja kadrov našega podjetja je predvsem za metalurške poklice, tako za topilce, valjarje, livarje, šamotarje in zidarje talilniških peči. Zanimanje pri mladini za te poklice je premajhno, lahko rečemo, da ga sploh ni. V tem pogledu bo treba marsikaj urediti. Usmerjanje mladine bo v bodoče preko poklicnih posvetovalnic. Svetovanje za poklic pri nas ni več zadeva posameznika, osebnega zadovoljstva zaradi ustreznega izbranega dela, pač pa je splošen družbeni problem, splošna gospodarska potreba. Naši družbi je mnogo do tega, da so ljudje na delovnih mestih zadovoljni, da si izberejo poklice, ki ustrezajo njihovim sposobnostim in nagnjenju. Splošno je znano, da tisti, ki imajo pravilno izbran poklic, dosegajo večjo storilnost, so v svojem poklicu srečni, delajo z zadovoljstvom in težave, ki nastajajo pri opravljanju poklica, laže premagujejo. Zato je poklicno svetovanje močan činitelj, na katerega moramo računati pri vzgoji strokovnih kadrov.

Priporočamo vsem roditeljem, da se o nagnjenjih svojih otrok posvetujejo z učitelji in profesorji na osnovnih šolah in gimnazijah, da sami razmišljajo, kakšno delo bo otroku najbolj odgovarjalo. Smernice in navodila bodo dobili pri okrajni poklicni svetovalnici v Celju.

Bodoči kandidati, ki bodo upoštevali razpise ter nasvete in združili lastne želje s potrebami poklicev, prilagojenimi naši železarni, bodo lahko dosegli lepe uspehe v praksi ter teoriji in uspehi na republiški razstavi, ki bo čez pet let, bodo še večji.

Še ena boleča točka, ki je poleg številnih dnevnih ni mogoče uspešno rešiti, je pomanjkanje predavateljskega kadra. Strokovnjaki v vse večjem številu zapuščajo šole in odhajajo v proizvodnjo, kjer jih čakajo neprimerno boljše plače. Ta ugotovitev je tem bolj usodna, ker je dotok

strokovnjakov iz proizvodnje v šole zaradi slabega nagrajevanja v prosvetni službi povsem usahnil. Glavni vzrok za to nepovoljno stanje v strokovnih šolah je v tem, da doslej nismo imeli organa, ki bi sistematično proučeval problematiko strokovnega šolstva in dajal smernice za njegov uspešen razvoj.

Ker sami ne moremo rešiti številnih problemov, se zanašamo in pričakujemo podporo družbenih organov in podjetja, zaradi katerih šola sploh obstaja in za katere usposabljamo strokovne kadre.

Vse sile za strokovni dvig kadrov!

Pokrovitelj Okrajne razstave industrijskih šol, tovariš Riko Jerman, predsednik OLO Celje je v spominski knjigi napisal naslednjo oceno: »Razstava je odraz naporov in vztrajnega prizadevanja vzgojiteljev ter učencev. Lahko smo ponosni na uspehe naše industrijske šole, ki daje in bo tudi v bodoče dajala dobre kadre naši industriji.«

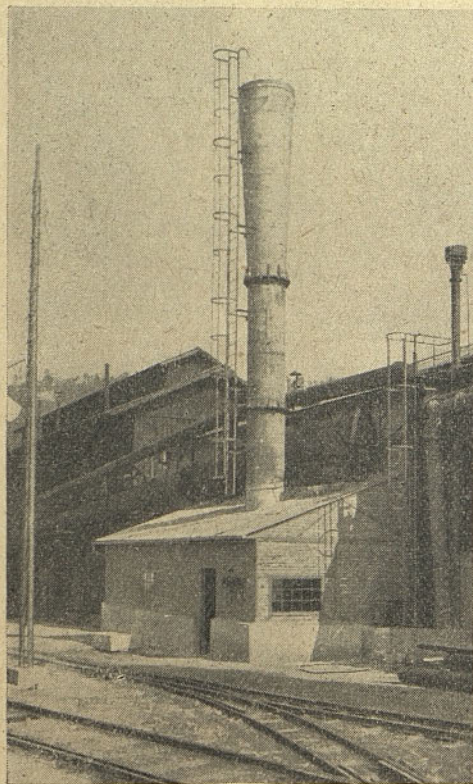

NASPAN

IN SPOČIT — VAREN IN UREN PRI DELU!

Pridobivanje jekla z vpihavanjem kisika

Od vseh postopkov pridobivanja jekla je najbolj poznan in tudi najčesče uporabljen Siemens-Martinov postopek. Pozneje se je razvil še postopek v konvertorju, kjer se jeklo žilavi s pihanjem zraka. Danes je najnovejši način pridobivanja jekla v konvertorju s pihanjem kisika. Predno preidem na opis tega najnovejšega postopka, moram nekoliko ponoviti postopek žilavenja z zrakom.

Ekshaustor jeklarne

Pri pridobivanju jekla v konvertorju ločimo v glavnem dva postopka, in sicer Thomasov in Bessemerjev. Razlikujeta se po obzidavi konvertorjev, tako ima Thomasov bazično, Bessemerjev pa kislo obzidavo. Danes se že 25 % vsega grodlja na svetu predela v Thomasovem konvertorju, ali kakor ga tudi imenujemo v Thomasovi hruški. Za grodelj, ki se tu pre-

deluje, je značilen visok odstotek fosforja (1,7 %), v Bessemerjevem pa povečan odstotek silicija. Pri pihanju zraka skozi talino grodlja nam fosfor oziroma silicij, kakor tudi ostali elementi odgorevajo in pri tem se sproščajo znatne množine kalorij, ki zadoščajo, da se grodelj žilavi in segreje jeklo na livno temperaturo. Pridobitek konvertorjev je razmeroma majhen in znaša 85—90 %, ker mnogo železa zgori, precej pa ga izmečejo močne eksplozije. Pomembna je tudi žilindra, ki jo pri nas poznamo pod imenom »Tomaževa žilindra«. To je dobro gnojilo, ki ga s pridom uporabljajo v poljedelstvu.

Iz tega postopka (žilavenje z zrakom) se je razvil postopek žilavenja s kisikom. To je danes ena najnovejših iznajdb, ki se tudi že praktično izvaja. V nekaterih deželah je ta način doživel že tak uspeh, da se že 20 % vsega izdelanega jekla proizvaja s pihanjem kisika v tekoči grodelj. Zelezarna Linz in Donauwitz sta vršili poskuse v 2 tonski, 5 tonski in končno v 15 tonski hruški. Izdelano je bilo več sto šarž z nekaj tisoč tonami izdelanega jekla. Vse šarže so bile podvržene natančni preiskavi in nato tudi uporabljene. Vsi ti poskusi in preiskave, ki so pokazale dobre rezultate, so privedle do novega načina ali postopka, ki ga označujemo na kratko LD postopek. V tej označbi pomeni L — Linz in D — Donauwitz. Jeklo izdelano po LD postopku ima odlične lastnosti in je v določenih ozirih celo boljše od priznanega Siemens-Martinovega jekla.

Konstruktivsko se je naprava nekoliko spremenila. Profil konvertorja je ostal skoraj enak z malenkostnimi spremembami. Dno s pihalnicami je odstranjeno in nadomeščeno z navadnim, kot ga imajo običajne jeklarske ponovce. Zaradi tega je odpadla tudi dovodna cev za pihanje zraka in vetrila. Od zgoraj navzdol v notranjost hruške je obešena cev s šobo, skozi katero se vpihava kisik. Zato je seveda potrebna dodatna naprava za dviganje in spuščanje, kar pa ne predstavlja nobene težave. Šoba je izdelana iz bakra in je močno vodno hlajena. Cev s šobo je pogreznjena približno do sredine hruške in nekoliko oddaljena od taline. Oddaljenost šob od taline je velike važnosti za ves proces, ki se odvija naglo in zelo učinkovito. Vlivanje in izlivanje poteka na isti način kot pri navadnem konvertorju. Pred pričetkom vlivanja moramo hruško temeljito pregreti, toda kljub temu je

skoraj vedno prva šarža slabe kvalitete. Čas pihanja traja povprečno 20 do 30 minut. Ker elementi kot ogljik, silicij, fosfor zgorevajo s kisikom, se razvijajo tako znatne toplotne množine, da izguba toplote po žarčenju ne igra nobene vloge. Zaradi tega tudi ni nujno, da štedimo s časom, da bi prihranili toplotno energijo. Pač pa se čas pihanja znatno poveča, ako dodajamo večje količine starega železa. Staro železo odvzema toploto že tekočemu grodlju, poleg tega pa z njim ne dovedemo potrebnih sestavin, elementov, ki bi z zgorevanjem oddajali svojo toplotno energijo in moramo zato biti z dodatkom starega železa previdni.

Celoten hod ene šarže poteka na naslednji način: Ko je grodelj vlit, se cev spusti v hruško in se prične s pihanjem kisika. Ko je pihanje končano, se cev dvigne in šarža dokonča z zrakom. Padeč plamena nam pokaže, da se proces bliža koncu. Tudi tukaj zavisi kakšno kvaliteto izdelujemo. Hruška se nato nagne in od zgotovljene šarže se izlije večji del žlindre. Ostanek žlindre v hruški se pri pomirjeni šarži zasiti z apnom, tako da se šarža izlije brez žlindre v ponovco, kjer se že nahajajo ferozlitine za legiranje in pomirjenje. Pri nepomirjeni šarži se ostanek žlindre ne zgosti z apnom, temveč se jeklo brez dezoksidacijskih ferozlitin izlije v ponovco. V kokilah jeklo ni pokazalo nikakršnih nenormalnosti. Po navadi odgovarja tudi najboljšemu Siemens-Martinovemu jeklu. Dviganje ali močno padanje v kokilah ni bilo opaženo, iz česar moramo sklepati, da zaradi učinkovitega žilavenja jeklo ne vsebuje pomembne količine plinov. Vsi važnejši elementi, ki jih vsebuje jeklo izdelano po LD postopku, se nahajajo v ugodnih količinah. Pomembno je tudi, da se feromangan uporablja predvsem za legiranje, ne pa za dezoksidacijo, kar pomeni že znatni prihranek, ki nam poceni šaržo. Fosfor se giblje skoraj vedno v mejah od 0,020 do 0,040 % in je v tem enak martinovemu jeklu. Žveplo se nahaja razmeroma nizko, to je posledica povprečno visoke bazične žlindre in ker tu ni nikakega onečiščenja po žveplu iz generatorskega plina. V pogledu dušika pa niso dosegli nikakega izboljšanja. Iz poskusov, ki jih je izvajal Kosmider, je razvidno, da se pri uporabi Thomasovega grodlja in 92 odstotnega kisika ne da izdelati jeklo, ki bi imelo pod 0,011 % dušika. Nekoliko boljši rezultat se doseže z 98 odstotnim kisikom, vendar nam to podraži izdelavo jekla. Ker porabimo za vsako tono jekla 50—57 Nm³ kisika, ki ga proizvajamo po navadi 90—92 odstotnega, se nam dodatne naprave za proizvajanje čim čistejšega kisika ne izplačajo. Pri začetnih poskusih je bila porabljena večja količina kisika,

pozneje se je le-ta zmanjšala. Količina žlindre znaša 80 do 120 kg/tono jekla. Apna se porabi približno 40—60 kg na tono. Sestava žlindre je podobna martinovi, le da ima večjo stopnjo bazičnosti. V žlindro pridejo tudi vsi delci ognjestalne obloge, ki se okrušijo od hruške ter vse ostale nečistosti. Pomemben je visok odstotek mangana v žlindri (11 do 18 %) ter obstaja možnost nadaljnje predelave. V žlindri se nahaja še poleg tega 10 % pa tudi več odstotkov železa. Učinek hruške na kisik znaša približno 95 %.

Toplotna bilanca LD postopka je ugodnejša od Thomasovega. Največje izgube toplote izhajajo od jekla, nato od žlindre ter plinov. Toplotni učinek znaša 72 %. Za primerjavo, kako visok izkoristek toplote ima LD postopek, navajam, da znaša toplotni učinek Thomasove hruške 55 %, Siemens-Martinove peči pa od 18 do 25 %. Iz tega je razvidno, da ima LD postopek najboljši toplotni učinek od vseh postopkov za žilavenje jekla.

Prednost konvertiranja s kisikom je še v tem, da lahko za pridobivanje jekla uporabljamo vsak beli, kakor tudi melirani tekoči grodelj.

Tudi v naši državi sledimo stalnemu razvoju moderne metalurgije. V ta namen so že postavljene naprave v Železarni Sisak, kjer so že izvršili poskuse pridobivanja jekla s pihanjem kisika na 2 konvertorjih. Vse načrte za potrebne naprave so izdelali domači strokovnjaki. Celotna naprava sestoji iz 4 delov:

1. Naprava za pridobivanje kisika iz zraka.
2. Naprava za polnjenje in praznjenje baterij.
3. Cevovodi in 4. Konvertorja z merilnimi in pogonskimi napravami.

Med vsemi je najdražja prva, to je velik kompresor in zgoščevalec ter Linde-jeva naprava za pridobivanje kisika, dušika in tekočega zraka. Pridobljeni kisik nato nabijajo v baterije, ki sestojijo iz skupaj spojenih jeklenk. Od tu gre kisik po cevovodih v konvertorje.

Dva 3 tonska konvertorja imata kisikovo šobo vgrajeno ob strani in ne od zgoraj, kot pri LD postopku. S tem so napravo pocenili, ker so odpadle naprave za dviganje in spuščanje. Danes konvertorja redno obratujeta in proizvajata, ako je tekoči grodelj na razpolago, 80 ton jekla dnevno. Po navadi obratujeta izmenično, ko je prvi v remontu, dela drugi in obratno. Izdelujejo predvsem nizkoogljična jekla, ker je za proces lažje izvedljivo. Pomembno je tudi to, da ta dva konvertorja obratujeta ekonomičneje od inozemskih, saj se porabi manj kisika in je dosežen boljši izplen. To je velik uspeh posebno še zato, ker so to prvi konvertorji na kisik v Jugoslaviji.

Športno življenje v Štorah

Četrto stoletje udeleževanja Štorjanov v telesni vzgoji in športu smo letos proslavili ob enem z 10. obletnico osvobodilne. Uspehi, ki so bili v tej dobi doseženi, so veliki in tako pomembni, da lahko s ponosom gledamo v bodočnost. Športno življenje je od leta 1949 osredotočeno v SŠD Kovinarju, ki je takrat gojil predvsem nogomet. Postopoma so začeli gojiti tudi druge vrste športov, ki so bili najprej formirani v sekcije, od februarja leta 1954 naprej pa v klube. Tako vidimo, da je SŠD Kovinar v letu 1954 imel že kar pet klubov v svojem sestavu, in sicer nogometni, košarkarski, namiznoteniški, kegljaški in smučarski klub.

Seveda je nogomet v Štorah šport številka 1 ter ima tudi največ članov in prijateljev. Za to nogometni klub Kovinar iz leta v leto napreduje. Četrto leto že tekmuje v vzhodno-slovenski ligi in stoji trenutno na prvem mestu v lestvici. Klub ima do danes okoli 200 članov in sestoji iz 1. moštva, ki tekmuje kakor rečeno v vzhodno-slovenski ligi, mladinsko moštvo tekmuje v celjski podzvezni ligi in pionirsko moštvo, ki je ravno tako vključeno v prven-

sivna tekmovanja. Slednji so v hudi konkurenci dosegli kar zavidljivo častno drugo mesto. Za vključevanje bi bilo še dovolj mladine na razpolago, vendar primanjkuje prepotrebni rekvizitov in predvsem športne dvorane, kjer bi lahko trenirali tudi v zimskem času. Garderobe, ki so bile grajene s prostovoljnim delom požrtvovalnih članov v letih 1950–1953, so tudi postale že pretesne zaradi silnega porasta članstva.

Bilo je pred štirimi leti, ko se je v Štorah prvič pojavila igra na dva koša — prvo igrišče pri Metalurški šoli — tam so nastali prvi košarkarji, tam so se začele prve težave in prvi uspehi. Seveda so tja prišli tudi prvi navijači in teh je danes vedno več — to pa lahko vedno s ponosom ugotavljamo. Kaj nam pa pripoveduje o tem kapetan moštva:

»No, to je danes že daleč za nami — saj pregovor pravi — začetek je vedno težak in tudi naš ni bil lahak. Vedno boli se je v Štorah kazalo dejstvo, da najpopularnejša ameriška igra osvaja tudi mlada srca štorske mladine.«

Tekmovalci-kegljači ob priliki proslave polka JLA v Celju 1. 1953. Na sliki tekmovalci »Kovinarja« Štore, celjske garnizije, Tehnometala in Tovarne emajlirane posode (Kovinar je zasedel drugo mesto).

Titova štafeta štorskih železarjev 19. V. 1953.

Po širih letih pa lahko z zadovoljstvom pogledamo nazaj na prehojeno pot, saj je bila naša pot več kot uspešna — učili smo se od moštev, katerim smo že mi danes lahko učitelji — prav to je tisti velik uspeh našega dela. In prav nič ne trdim preveč smelo, da bi lahko imele Štore, čez kakih 6 let predstavnika v zvezni ligi, seveda če bi začeto delo nadaljevali in če bi za to imeli tudi druge pogoje, predvsem telovadnico za zimske treninge. Telovadnica je namreč rak rana naše košarke. Skoraj vedno ostanemo brez nje in zato zamudimo hočeš nočeš vse tisto, kar drugi ne, ker imajo telovadnico. Seveda tudi naše igrišče ne zasluži tega imena, toda potrpeži je treba.

Ko smo končali consko celjsko ligo, smo se uvrstili v tretjo ligo. Tam smo uspeli, tako da smo se letos že borili v II. slovenski ligi — torej v ligi, ki ima kvaliteta moštva iz Postojne, Zagorja, Ljubljane in drugod. Naša želja ob začetku tekmovanja je bila: Čim boljši plasman — danes pa že lahko vidimo, da se nam je želja precej izpolnila, saj smo utrpeli le en poraz, in sicer proti Svobodi iz Ljubljane na domačem igrišču pod pogoji, ki za nas niso bili povoljni, saj trije najboljši igralci niso igrali. Prihodnji nedeljo igrajo naši igralci tekmo v Ljubljani in upamo, da bodo tokrat vrnili poraz Ljubljančanom.

Skoraj pa bi pozabili na dva velika dogodka med tekmovanjem. To sta bila dva pokalna turnirja, kjer so naši igralci vedno izšli kot zmagovalci, to je bil turnir v Štorah in turnir v Soštanju.

Seveda sta bila ta uspeha velika vzpodbuda za naše nadaljnje delo. Danes prav vsa športna javnost v Sloveniji ve, da smo v Štorah košarkarji in prav mnogokrat se v časopisih pojavljajo kaj laskave pohvale o delu našega kluba. Seveda bomo s tem delom nadaljevali in skušali doseči še večje uspehe na polju kvalitativnega razvoja košarke. Hkrati pa želimo pritegniti v naše vrste čim več mladine, ki naj bi se vključila v delo v našem klubu. Upamo, da bodo vsi naši načrti uspeli in da bomo tako lahko pokazali, da smo na pravilni poti vzgoje mladine. Želimo, da bi imele naše tekme tudi čim več gledalcev, ki bi nas pri našem delu vzpodbujali.

Za zaključek pa naj pripišemo še uradno lestvico naše lige z dne 11. tega meseca:

Kovinar	5401	269 : 213	8
Svoboda	5401	220 : 173	8
Postojna	7304	304 : 302	6
Proletarec	5302	194 : 158	5
Litija	6006	218 : 359	0

Seveda je Kovinar pri vrhu, toda tudi košarkarska žoga je okrogla in do zaključka tekmovanja je še daleč. Ali bomo uspeli obdržati se na vrhu?

Igralci trdijo da bodo — prihodnost pa bo pokazala ali bo to res.

Kegljaški klub je bil osnovan v začetku leta 1953, ker je vladalo med člani kolektiva veliko zanimanje za to športno panogo. Posebno mladina, ki ni bila vključena v nogometnem klubu, je zahtevala ustanovitev te športne panoge, ki nudi poleg športnega udejstvovanja tudi prijetno razvedrilo. Da do sedaj ni dosegel klub pričakovanega razmaha, je pripisali dejstvu, da klub nima lastnega kegljišča, temveč je navezan na prijateljsko razumevanje kluba »Bečon« v Celju, ki je stavil na razpolago svoje dvostezno kegljišče v Celju za treninge enkrat tedensko. Zaradi kratko odmerjenega časa za treninge, vsako sredo od 19. do 22. ure, klub ne more uspevati v taki meri, kakor bi lahko, če bi imel lastno kegljišče v Štorah. Pri tem pa moramo računati, da predstavljajo prevozní stroški Štore—Celje in nazaj precejšnje breme za vse člane. Če pri tem upoštevamo še precej visoko najemnino za uporabo kegljišča v Celju, vidimo, da bi lahko s tem denarjem krili značilni del proračuna za gradnjo novega kegljišča. Ta problem ob razumevanju merodajnih činiteljev ne predstavlja nerešljive postavke, saj imamo nekaj točk, ki so idealne za zgraditev modernega dvosteznega kegljišča. Stroški take graditve ne bi predstavljali niti eno desetino stroškov kegljišč, ki so jih zgradili drugi kolektivi, mnogokrat dosti šibkejši v gospodarskem oziru kot naš kolektiv.

Najboljša rešitev tega perečega problema bi bila gradnja v dosedanji garaži Mlinarejvega Janeza na Teharjih, ker je oddaljenost od postaje Štore majhna, hkrati pa bi preureditev in notranja oprema zahtevali le razmeroma nizke investicijske stroške.

Člani kluba, posebno pa mladina zrejo z zaupanjem v bodočnost, saj še vedno upajo, da se bodo vse ovire in težave v bližnji bodočnosti ugodno rešile.

Žal je moral namizno teniški klub, ki se je dobro razvijal, prenehati zopet s svojim delovanjem že po šestih mesecih obstoja, čim so bili začasno dodeljeni prostori bivše menze, ki so bili predelani v dvorano. Odvezeli. Brez zaprtega prostora pa ta sekcija ne more vaditi.

Končno še nekaj besed o smučarskem klubu. Ko povsod ugotavljamo napredek, moramo ugovoriti, da v zimskem športu v

Štorah ne najdemo uspešne poti. Športne tradicije v Štorah ne moremo zanikati, manjka le starejših smučarjev — športnikov, ki bi prevzeli vodstvo, treninge, tečaje in tekmovanja mlajših smučarjev. Smučanje spada nedvomno med najbolj zdrave in koristne športe, čeprav je sorazmerno zelo drago. V letu 1949-52 je bilo v Štorah organiziranih že lepo število mladih smučarjev, med njimi tudi trije Gorenjci, ki so trenirali. Uspehi so bili že otipljivi na raznih društvenih in meddruštvenih tekmovanjih. Od splošnega smučarskega tečaja leta 1950 na Svetini do izvedbe podveznega tečaja v letu 1953 v smučarskih tekih smo odkrili nekaj talentov, od katerih smo pričakovali zrelih tekmovalnih storitev. Nekaj službenih premestitev, vpoklicev na odsluženje kadrovskega roka, neugodne snežne razmere, nezadostni stiki z dobrimi smučarji — tekmovalci, sorazmerno draga oprema — to so bili tehtni razlogi, da je smučanje kot tekmovalni šport v Štorah skorajda zamrlo.

Smučišča okrog Štor in na Svetini ter Tovstu so bogata. Treba bi bilo zainteresirati za smučanje športnike ostalih klubov. Preko mrle zimske sezone bi si marsikateri športnik-nogometlaš lahko nabral potrebno kondicijo prav z udejstvovanjem v smučanju. Preveč je še ozkosti v športnem življenju in vsakdo se drži le svoje »specialnosti«. Ta ozkost zavira razvoj smučarskega športa, ki bi se lahko ob podpori in razumevanju vseh ostalih klubov in športnih delavcev v Štorah bogato razmahnil.

SŠD Kovinar ne more gojiti lahke atletike, niti telovadbe. Mladine je dovolj, znamo jo tudi pridobiti, manjka nam pa športnih objektov in finančnih sredstev. To so glavni problemi v društvu, ki so na dnevnem redu. Zašto bi bila nujna ustanovitev društva »Partizan« in zgraditev telovadnice.

Telesna vzgoja in šport sta našemu delavcu neobhódno potrebna in bi ju sleherni prav zaradi tega moral smatrati kot obvezen del svojega dnevnega življenja. Ta potreba bi morala slehernemu delavcu preiti v navado in to v tolikšni meri, da bi brez nje ne mogel preživeti niti enega dne. Dolžnost naših merodajnih forumov bi bila, da tudi v tej smeri pomagajo delavskemu razredu in mu dajejo možnost za gojitev telesne vzgoje in športa. Delavci sami upravljajo svoje tovarne. Oni skrbje danes tudi za kulturo, socialno in zdravstveno stanje svojih kolektivov. Zašto naj tudi v večji meri kot doslej skrbijo za boljšo športno propagando v svojih vrstah in za vključevanje delavstva v naša

telesno-vzgojna in športna društva. V večji meri kot doslej naj skrbe za izgradnjo novih športnih objektov, brez katerih si ne moremo zamišljati sodobne telesne vzgoje in športa. Sredstva, vložena v te investicije, se bodo bogato obrestovala že v najkrajšem času. Z izboljšanjem ma-

terialne baze naše telesne vzgoje in športa, z boljšo propagando in s pomočjo vseh družbenih činiteljev bomo lahko vključili v vrste aktivnih športnikov večje število naših delovnih ljudi in s tem uresničili geslo — socialistična telesna vzgoja je pošlala last delovnih ljudi. Inž. Lavrič

Naša strelska družina je ena najboljših v Sloveniji

Strelska družina »Kovinar« v Štorah je bila ustanovljena konec leta 1948. Začetek delovanja družine je bil zelo težaven zaradi pomanjkanja finančnih sredstev za nabavo potrebnih strelskih rekvizitov. Z udarniškim delom so člani družine zgradili zasilno strelišče, med seboj so zbrali nekaj finančnih sredstev in nabavili najpotrebnejše strelske rekvizite za vežbanje svojih članov.

Ker je iz leta v leto članstvo naraščalo, je odbor družine moral misliti na izgradnjo boljšega strelišča, kar mu je tudi uspelo s požrtvovalnostjo članstva, ki je z udarniškim delom zgradilo moderen betonski strelski rov in leseno strelsko lopo. Tisoče in tisoče udarniških ur so prispevali člani za gradnjo strelišča, kakor tudi za ostala dela.

Od ustanovitve družine pa do danes je družina priredila preko 60 vsedružinskih tekmovanj širom po Sloveniji, kakor tudi v bratski republikli Hrvatski. Poleg tega pa se je udeležila vseh prvenstvenih tekmovanj do prvenstva države.

Kljub finančnim težavam je družina dosegla lepe uspehe na vseh tekmovanjih, posebno z našimi najmlajšimi pionirji, od katerih je naš pionir dvakrat zaporedoma osvojil naslov republiškega prvaka.

Tudi člani in mladinci so dosegli lepe uspehe, saj 10. mesto mladincev v državi ni slab uspeh, kakor pri članih četrto mesto v Sloveniji. Za seboj smo pustili tudi večja mesta, kot je Maribor, Kranj, Jesenice itd.

Za vse dosežene uspehe priča 38 strelskih odlikovanj, preko 50 diplom, mnogo pokalov in spominskih plaket.

V tekmovanju na čast 10-letnice osvoboditve, ki ga je razpisal Okrajni sindikalni svet v Celju, je družina v tem letu priredila že 15 tekmovanj in s tem pridobila dragocene točke v tekmovanju kolektivov.

Ob koncu naj omenim še to, da gre zahvala in priznanje za dosežene uspehe predvsem odboru družine, kateremu že več let načeljuje marljivi in neutrudljivi predsednik Pavel Stefančič. Tudi sindikalni podružnici dolgujejo naši strelci precejšnjo zahvalo, saj je družini že večkrat z znatnimj finančnimj sredstvi pomagala iz zagate. Želeli bi, da bi tudi uprava železarne izdatneje podprla strelsko družino Kovinar, kajti s svojim delom med delavci in delavsko mladino ogromno prispeva ne le k razvoju strelskega športa, temveč s tem tudi krepi obrambno moč naše domovine.

Boris Malec

Strelska družina
Štor po tekmi
z »Rade Končarjem«
iz Zagreba.

Organizacija Zveze borcev u Štorah

Tudi v Štorah niso ostali križem rok tisti, ki so aktivno sodelovali v NOB ali kakor koli doprinesli svoj delež za osvoboditev. Že ob ustanovitvi te organizacije se je vanjo vključilo precejšnje število tistih, ki so imeli za to pogoje. Od takrat dalje ta organizacija aktivno dela, kar dokazujejo njeni uspehi, kot je skrb za otroke padlih borcev in žrtev fašističnega terorja, za vdove in svojce, ki so žrtvovali vse, to je svoje življenje za to, kar danes imamo — za svobodo.

Organizacija je skrbela za moralno in materialno pomoč otrokom padlih. Od ustanovitve dalje je skrbela, da so bili ti otroci skoraj vsako leto obdarovani in da so bili predvsem tisti, ki so šibkega zdravja, poslani na letovanje v času šolskih počitnic.

Tudi na moralno podporo teh otrok organizacija ni pozabila in je poskrbela, da je dobil vsak otrok svojega varuha, ki skrbi za pravilno vzgojo. Prav tako pripravlja organizacija obdaritev teh otrok za letošnji 29. november.

Da ne padejo v pozabo tisti, ki so dali svoja življenja za svobodo, je organizacija uredila in odkrila spominsko ploščo, vzdano na poslopju Nižje gimnazije v Štorah. V spomin na prehod XIV. divizije leta 1944 preko Voglajne je organizacija postavila primerno obeležje — spomenik pri mostu na Opoki.

Tudi na borce II. bataljona Kozjanskega odreda in XIII. brigade Mirka Bračiča, ki so padli v okolici Svetine in so bili pozneje prenešeni v skupen grob na Sve-

tini, organizacija ni pozabila in je grob primerno uredila.

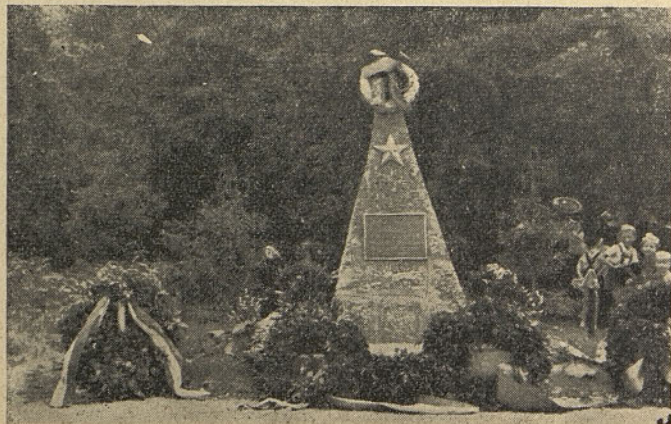
Vsi Štorjani, predvsem pa prebivalci v okolici Svetline in Javornika, se dobro spominjajo težke borbe med neprimerno močnejšim sovražnikom in II. bataljonom Kozjanskega odreda v okolici Slemen, ki je bila 18. marca 1945. Da ne bo ta pomembni dan pozabljen, je organizacija v spomin padlim v teh gozdovih postavila skupen spomenik na kraju, kjer so divjale najhujše borbe.

Borcem XIII. brigade Mirka Bračiča pa je postavila na mesta, kjer so pokopani, spomenike.

Za vsa ta dela organizacija ni imela nikakih lastnih sredstev, zato se je obrnila za pomoč na delovni kolektiv Železarne Štore. Kolektiv Železarne Štore, kakor tudi uprava podjetja sta pokazala popolno razumevanje in sta organizaciji nudila materialno, kakor tudi moralno pomoč, ker sta se zavedala, da brez te pomoči organizacija ne bi mogla doseči teh uspehov.

Tudi trgovska podjetja, Eksploatacija livarskega peska in Občinski odbor v Štorah so nudila precejšnjo pomoč pri izvedbi teh nalog.

Organizacija pa s tem še ni zaključila s svojim delom. Pred njo stojijo še precejšnje naloge: ureditev do sedaj še neurejenih grobov na Javorniku, Prožinski vasi, Svetlem dolu in na pokopališču na Svetini ter obeležje spominskih krajev, kot je kurirska javka na Javorniku in podobno.

Eden od treh spomenikov padlim borcem NOB na Slemenu nad Štorami.

Organizacija bo še nadalje skrbela za otroke, vdove in svojce padlih borcev v NOB in žrtev fašističnega terorja.

Organizacija šteje 170 članov, kar je vsekakor premajhno število, z ozirom na to, da je sodelovalo v narodnoosvobodilnem gibanju večje število ljudi iz območja bivše občine Štore.

Za vsa razumevanja in nudeno pomoč se upravni odbor organizacije ZB NOB v Štoreh v imenu vsega članstva iskreno zahvaljuje ter čestita delovnemu kolektivu Železarne Štore za dosežene uspehe ob pellenici samoupravljanja podjetja in mu želi v bodočem delu še večjih uspehov.
G. M.

35 let delavske pesmi v Štoreh

Letos poteka 35 let, odkar je bilo — leta 1920 — ustanovljeno delavsko-prosvetno društvo »Bodočnost« in pozneje »Svoboda« v Štoreh. Eden najstarejših aktivnih članov, ki še danes sodeluje pri pevskem odseku oziroma zboru naše »Svobode«, tovariš Filip Hrastnik, je ob tej priliki v kroniki pevskega zbora preprosto in lepo opisal nekaj spominov težavnega dela in uspehov štorskega delavsko-prosvetnega društva v predaprilski Jugoslaviji. Zal zaradi pomanjkanja prostora ne moremo to v celoti objaviti.

Štorovski fantje smo kaj radi zapeli slovenske fantovske pesmi. Toda želeli smo nekoga, ki bi nas v pelju bolj izvežbal, želeli smo se naučiti bolj pomembnih — delavskih pesmi. Toda prva svetovna vojna nas je razpršila na vse strani. A tudi tega je bilo konec. Mogočna Avstroogrška monarhija in država je razpadla. Delavstvo se je začelo zbirati v svojih organizacijah in preko njih začelo borbo za svoje pravice. Tako tudi v Štoreh. Seveda so bile takrat v deželi večbarvne organizacije, kakor bela, plava in druge. Začel se je pravi lov za člane.

V Štoreh smo si želeli imeti pravo, resnično delavsko društvo. S podporo nekaj starejših delavskih pionirjev, kakor je bil stari Jože Potež, Jurij Zohar starejši, Florjančič, Sedar in drugih mlajših, smo postavili temelje in sestavili pravila naprednih delavskih načel. To je bilo rojstvo delavsko-prosvetnega društva »Bodočnost« v Štoreh leta 1920. Namen tega društva je bil spoznati pota v boljšo bodočnost delavcev.

V začetku je bilo že čez 35 pevcev. Drugih odsekov takrat še ni bilo. Člani so hodili k pevskim vajam ne samo iz Štor, temveč tudi s Teharja in celo iz Ljubecne. Med ustanovnimi člani še med nami delujeta Ivan Stepanič in Fridolin Seničar. Seničar je bil ponosen zastavonoša, kajti postali zastavonoša je bila velika čast. Z rdečim trakom čez prsi je ponosno nosil prapor ob prvomajskih povorkah v Celju. Do prapora smo še kar poceni prišli: zastavo sv. Florijana smo predelali v rdečo s kladivom v sredini, na vrhu droga pa se je v soncu lesketala pevska lira.

Takrat še nisem bil poleg, ker sem bil v italijanskem ujetništvu, pozneje pa ju-

Tov. Filip Hrastnik

goslovanski vojak na naši severni, koroški meji. Ko sem se vrnil leta 1921, sem takoj vstopil v vrste »Bodočnosti«. Naš prvi vodja je bil Martin Štante, učitelj v Štoreh. Težko je bilo takrat dobiti pevovodjo, ki bi takrat imel dovolj poguma učiti delavsko društvo. To je bilo zvezano z raznim pritiskom tako od oblasti, kakor od nasprotnih političnih strank in še posebej od delodajalca. A naš Štante se tega ni ustrašil. Čeprav v službi zaposlavljen, nas je vnelo in vztrajno učil delavskih pesmi. Tudi potem, ko je bil premeščen v Celje, nas je še kar naprej hodil učiti v Štore. Na silvestrski prireditvi v gostilni Loko-

šek (sedaj Brdnik) je leta 1921 prvič zadel pesem »Vzbujeni duhovi« in »Čuj, čuj mogočnih gromov glas«. Štante je učil tudi celjske pevce, ki so se zbirali pod imenom »Naprej«. Skupaj z njimi smo priredili marsikateri uspeli nastop, zlasti ob razvilju praporov ter obiskov industrijskih središč v Trbovljah, Hrastniku, Zagorju, Jesenicah in drugod.

Začeta pot ni bila z rožicami poslana. Poleg drugih so bile še finančne težave. Vzdrževali smo se z lastnimi članskimi prispevki. Imeli smo tudi podporne člane, za častnega člana pa je bil izvoljen Jože Potež, prvi delavski pionir v Štovah. Kupili smo harmonij, za katerega nam je posodil denar naš zavedni in že pokojni Jože Florjančič. Denar smo potem sami zbrali med seboj in dolg plačali. Število članstva je raslo in padalo. Slabiči so odpadali in novi prihajali. Bali so se predvsem preganjanja delodajalca. A kar nas je ostalo, smo bili trdni in jadrali smo v viharju in mirnem vetriču. Posebnega dramskega odseka nismo imeli, ker je pozneje obstajal tudi ženski in mešani pevski zbor in so člani obeh zborov uprizarjali tudi igre na odru. Leta 1931 smo ustanovili tamburaški zbor in to po zaslugi Franca Sprajcerja, ki nas je učil prostovoljno v svojem stanovanju. Pozneje, ko

nas je bilo več, smo imeli pevske in tamburaške vaje v zapuščeni pralni kuhinji, na kraju, kjer danes stoji elektroplavž. Harmonij smo vlačili od gostilne do gostilne. Ko pa nas je začel poučevali učitelj Črnigoj, smo se vrnili tudi v štorsko šolo, toda ne za dolgo, ker nas je šolska uprava kmalu vrgla ven. V gostilnah je bilo zelo nerodno imeti vaje. To je bilo zvezano z rizikom in tudi ni bilo potrebnega miru.

Odkar nas je Štante zapustil, smo iskali drugega pevovodjo. Na koncu smo le našli pravega iz delavskih vrst. To je bil Fričko Dečman, samouk, ki se je sam izvežbal za pevovodjo in je poučeval tudi tovariše v Celju. Žal tudi on ni bil dolgo tu. Ker je bil zapostavljen, se je umaknil v Ljubljano. Zvedeli smo, da je v času NOB bil ustreljen kot talec v Gramozni jami.

V letih trdega dela je naša »Bodočnost« pridobivala vedno bolj na ugledu. Na sestankih in občnih zborih smo si vse napake drug drugemu odkrito povedali v obraz in tako sproti razčiščevali naše slabosti, nakar smo laže delali naprej. Društvo ni imelo namena gojiti samo delavskih pesmi in igre, temveč našega delavca tudi politično izobraževati. Prirejali smo tudi predavanja, na katerih nam je govoril tovariš Pliberšek iz Trbovelj. Organizirali

Koncert pevskih zborov »Svoboda« celjskega okrožja leta 1935 v Celju.

smo različne nastope, obiske in izlete v razne kraje in se tako med seboj spoznavali in povezovali. Na vse izlete je šel z nami tudi tamburaški zbor.

V letu 1934 so delavska društva dobila že zrelejšo obliko in začela sprejemati v svoje članstvo vedno več ljudi iz delavskih vrst in so se končno združila v enotno organizacijo »Svoboda«. Tako se je tudi naša »Bodočnost« pod predsedstvom tov. ložeta Ojsterška preimenovala v »Svo-

godbe in peli so pevski zbori. V urejenih vrstah se je povorka začela pomikati po celjskih ulicah proti Glaziji. Iz hiš so vihrale in se klanjale rdeče zastave, iz oken je deževalo cveje na nas. Trinajst godb je igralo udarne koračnice, nam pa je srce kipel. Padali so vzkliki, naj živi Marx, Engels, Lenin, največ vzklikov pa je veljalo tov. Francu Leskošku, ki je bil med nami. V povorko so pristopali tudi ljudje s pločnikov, uvrstili pa so se tudi nasprot-

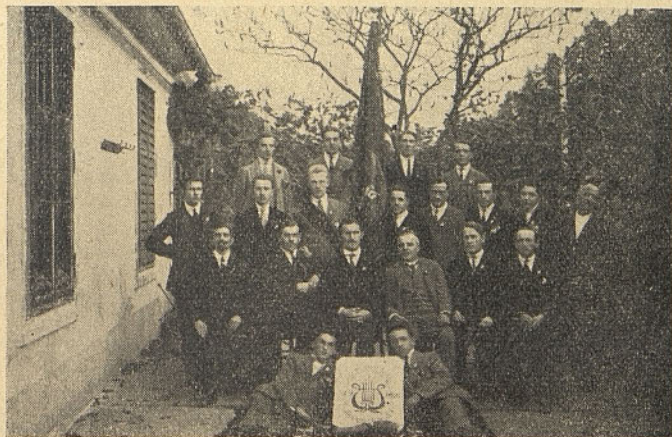
Tamburaški zbor
»Bodočnost« v Štorah
leta 1931.

bodo«. Ustanovili smo tudi poseben dramski odsek. Število članstva se je zvišalo. Med seboj smo se pozdravljali s pozdravom »družnost«.

Začeli smo se pripravljati za veliki splošni zlet oziroma zborovanje »Svobod« v Celju leta 1935. Tisto nedeljo je kakor nalašč dež ohladil in opral celjske ulice, posebni vlaki so prihajali z vseh strani na celjski kolodvor. Sprejem je bil zelo slovesen. Pri sprejemu so igralo delavske

niki s posebnim namenom. Na Glaziji je program v redu potekel. Policija je bila nekoliko v ozadju, vendar nas je potem spremljala vse do kolodvora. Po tem zborovanju pa smo kmalu slišali, da se je vzklikalo proti državi in je tako prišlo do razpusta »Svobod«. Z razpustom so nam bile tudi prepovedane neke delavske pesmi in igre, kakor Moškričeva »Rdeče rože« in druge. Mi smo te pesmi vseeno večkrat zapeli, kakor tudi tamburaši, ki

Pevski zbor
»Bodočnost«
v letih 1921—1922.

so marsikdaj zabrenkali »Delavski pozdrav« in »Bralje le k soncu, svobodi«.

Po razpustu »Svobod« smo zopet ustanovili »Bodočnost«. Naše delo je teklo nezadržno naprej vse do druge svetovne vojne, ki je seveda prinesla razpust tudi našemu društvu in zaplembo imovine, katero pa smo sami pravočasno pospravili ali uničili. Takrat sem bil jaz zadnji blagajnik.

Tov. Hrasnik potem v kratkem opisuje delo v osvobojeni domovini v okviru sindikalno-kulturno-umetniškega društva v Štorah do ponovne in tako potrebne usta-

novitve »Svobode« leta 1952, ki je kulturno-prosvetno delo v Štorah bolj poživila. Ob zaključku tov. Hrasnik še pove:

»V naši Svobodi je mnogo lažje aktivno delati. Kar nas je nekdaj oviralo, nam je danes omogočeno. Imamo krasen kulturni dom, o kakršnem prej niti sanjati ne bi mogli. Vsi pogoji so tu, da se naše društvo še bolj uveljavi ter razširi vrste aktivnih članov v vseh odsekih. Danes, po petintridesetih letih lahko mirno in svobodno delamo. Zato kličem mlajšim rodovom:

Čuvajte s krvjo priborjene pridobitve in ponesite baklo naprej po poti, katero nam je začrtal naš dragi maršal TITO!«

Tovariš Jošt se je poslovil od nas

Novo službeno mesto v svojem rojstnem kraju je nastopil tov. Jože Jošt, ki je v našem podjetju uspešno vodil komunalni oddelek in v zadnjem času promet. Štiri leta je bil na čelu tovarniškega komiteja ZKS.

Tov. Jošt si je v našem kolektivu kmalu pridobil velik ugled in priljubljenost. Pogrešamo ga ne samo kot marljivega in sposobnega uslužbenca, temveč tudi kot agilnega sodelavca pri delu vseh naših društev in organizacij ter kot dobrega in značajnega tovariša.

Na njegovem novem in odgovornem mestu predsednika Ljudskega odbora občine Vojnik, mu iskreno želimo mnogo uspehov.

Higienska in tehnična zaščita

*naj postane ta učni predmet na vseh
šolah, ki pripravljajo kadre za proizvodnjo!*

Vtisi iz Danske

Bil sem prijetno presenečen, ko me je uprava podjetja obvestila, da bom šel na prakso v inozemstvo. S tem mi je bila izpolnjena želja, ki jo ima sleherni tehnik, prihi v deželo, ki je tehnično na sodobni višini ter izpopolniti svoje znanje. Mednarodna tehnična pomoč mi je določila mesto v deželi, ki sem jo prej, kakor večina ljudi pri nas, poznal zelo malo, kajti Danska je majhna država, o kateri le redkokdaj kaj slišimo. Prav zato bi želel prikazati narod in deželo, ki sta mi oslala v nepozabnem spominu.

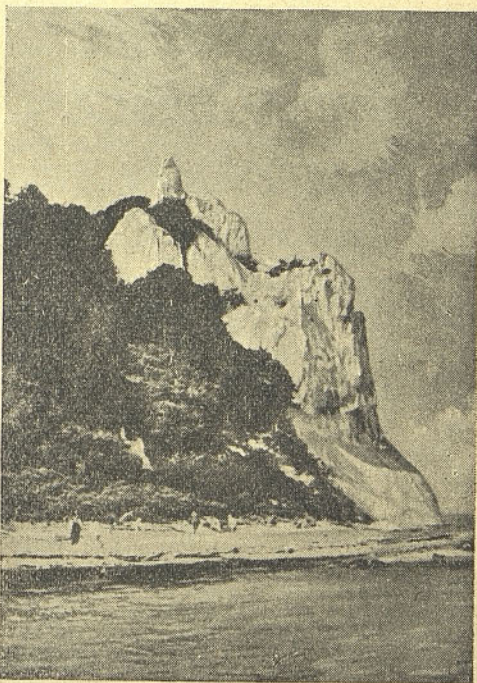
V Podrošci me je presenetila preprosta prijaznost avstrijskih obmejnih organov. Četudi so bili službeno korektni, se niso branili požirku jugoslovanske slivovke. Prestop čez nemško mejo v Salzburgu je bil sicer tudi brez nevšečnosti, vendar mi je padla v oči toga službenost nemških organov. Ko sem tudi tem ponudil požirek slivovke, so mi odgovorili: »Hvala lepa, smo v službi in je to prepovedano.« Tudi v Hamburgu sem pogršal prijaznost in domačnost. Hotel sem pustiti kovčke v restavraciji, da bi šel menjat denar v menjalnico, ki je bila oddaljena pičlih dvajset metrov, pa me je natakar takoj opozoril, da moram kovčke vzeti s seboj, češ da ne prevzame odgovornosti za prtljago.

Kljub udobnosti evropskega ekspresa sem živo občutil vsak kilometer, ki me je oddaljeval od domovine. Za to sem bil toliko prijetno presenečen, ko sem po štiridesetih urah vožnje prekoračil dansko mejo. Brez običajnega hrupa so prišli obmejni organi in pregledali polni list. Na moje začudenje niso razumeli nemščine, toda s prijaznimi gestami so odklonili, da bi jim pokazal še kovčke. Pred vlak so vpregli dansko motorno lokomotivo, ki nas je polegnila s hitrostjo 120 kilometrov na uro skozi dansko pokrajino. Januarsko sonce je sijalo na kopno zemljo in čudil sem se, da v tem lehnem času na tako visokem severu ni bilo snega. Nisem si mislil, da je vpliv zalivskega toka tako močan.

Dežela je lahno valovita. Najvišji vrh Himmelbjerget sega 300 m »visoko v nebo«. Majhne z rdečo opeko brez ometa zidane hiše na deželi dajejo videz naprednih kmetij. Neobdelane zemlje ni opaziti pa tudi ne primitivnega načina obdelave.

Proti večeru sem prispel v Nyberg. Po nekaj minutah postanka je zapeljal vlak v predor in se tam ustavil. Potniki so

izstopili in šele zdaj sem ugotovil, da se nahaja vlak v veliki ladji. Na tiru poleg je prostora še za en vlak, ob vlakih pa je še prostor za avtomobile. Ko ladja prispe v pristanišče, se kljun ladje na zadnji strani odpre, in vlak odpelje po progi na kopno.

Edina skala Mons Klint na otoku Mons, priljubljena izletniška točka Dancev. Skala je iz krede.

Med vožnjo do Nyberga sem prišel v prijeten razgovor s sprevodnikom, čeprav sva oba le lomila angleščino. Razkazal mi je zanimivosti in posebnosti ladje. V jedilnici, kjer si vsakdo postreže sam po želji, je veliko najrazličnejših jedstvin. Vsak gost plača pavšalni znesek brez ozira na to, koliko kdo poje. Ostali saloni so deljeni za kadilce, za dame in tudi za ljubitelje pijač. Hitro mine vožnja do zahodne obale otoka Seeland, odkoder je še 100 kilometrov do vzhodne obale, kjer leži prestolnica Danske. Imenuje se København. Tujca, ki jo imenuje Kopenhagen, pogledajo tako kot bi mi pogledali tistega,

ki bi Ljubljano imenoval Laibach. Na mesto sem prispel po 48 urah vožnje in sicer ob 10. uri zvečer. Morje luči je preplavljalo velemesto, ki šteje čez milijon prebivalcev in meri od enega konca do drugega 30 km. Ime hotela, v katerem je bila zame rezervirana soba, nosi »samo« 9 hotelov na različnih mestih. Tako sem bil v precejšnji zagati, iz katere mi je pomagal moj »stari« prijatelj — sprevednik. Celo uro časa je žrtvoval, da mi je našel prenočišče. Povabil me je tudi na svoj dom. Ali bi ne bilo lepo, če bi se kaj takega lahko zgodilo tudi pri nas?

Kljub zelo mešanim občutkom sem zaradi utrujenosti zelo hitro zaspal. Zjutraj sem bil spet prepuščen lastni iznajdljivosti. Šoferju taksija sem pokazal naslov tovarne in ta me je odpeljal na mesto. Pričele so se težave zaradi jezika. Ljudje v tovarni, ki sem jih vprašal, če govorijo nemško, so mi odkimali, da ne. Končno sem le prispel do tehničnega direktorja, ki me je lepo sprejel. Odvedli so me v livarno. Obratovodja je govoril le angleško. Vprašal me je, če imam že stanovanje. Ker sem odgovoril, da ne, me je presenečil z novico, da so vedeli za moj prihod in da je eden od mojstrov celo sklenil vzeht me na stanovanje še preden

me je spoznal. Ko sem spoznal nekaj ljudi, sem se sprostil in dobil pogum. Hkrati pa sem začel izgubljati skorajda neprijeten občutek tujca, ko pride v povsem neznano mu deželo. Ljudje, pri katerih sem stanoval, so le malo govorili nemško, pa kljub temu smo po nekaj urah bili prijatelji. V tovarni so me predstavili vsem uslužbencem, predelavcem in mojstrom. Nekatere sem vprašal, če znajo nemško, pa so mi, razen enega, ki je vedel le »malo«, vsi odkimali. Še preden sem prišel v to deželo, sem zvedel, da na Danskem veliko ljudi zna nemško, doživljal sem pa nasprotno. Navedel bi le dva primera. Najboljši mojster me tri dni ni razumel niti besede, četrti dan pa mi je v dobri nemščini odgovoril, da bo izjemoma z menoj kot Jugoslovanom govoril nemško, ker vidi, da si drugače ne morem pomagati. Obratovodja v vseh štirih mesecih ni spregovoril niti besede nemško, kljub temu, da mu ta jezik ne dela nobenih težav. On je govoril angleško, jaz nemško, pa sva se tako nekako za silo sporazumevala. Ko sem se začel zanimati za vzroke, sem dobil povsod enak odgovor: »Od Nemcev smo bili zasedeni in nikdar jim ne bomo odpustili tega, da so nas strahovali.« Po takih odgovorih sem

Najvišja »gora« na Danskem Himmelbjerget, visoka 300 m nad morjem.

bil prepričan, da so pač tudi Danči kot mi veliko trpeli med vojno. Pozneje sem zvedel, da so imeli med vojno celo svojo policijo, na šolah in uradih svoj jezik, da nikomur ni bilo treba iti v nemško vojsko, da je bilo ubitih le nekaj ljudi in porušenih le malo hiš ter da se je njihov kralj svobodno gibal po ulicah. Vzbudili so se mi neprijetni spomini na težke dni vojne pri nas, hkrati pa bes do nekaterih naših ljudi, ki se hlapčevsko ponašajo ravno napram nemškim turistom. Mislim, da bi si taki ljudje pri nas morali vzeti za zgled narodni ponos Dancev, Holandcev in drugih narodov, ki niso in nikoli ne bodo mogli pozabiti nečloveških odnosov, ki jih je imela do vseh malih narodov ravno fašistična Nemčija. Čeravno smo tako daleč, Dancem ni neznana težka borba naših partizanov in moram reči, da gledajo na nas z velikim spoštovanjem, kar so mi povsod z vso ljubeznijo kot Jugoslovani tudi pokazali. Na moje začudenje sem med drugim tudi ugotovil, da ime Tiho ni nič manj znano kot pri nas. Kajli ne le inteligenca, temveč tudi delavci dobro poznajo njegovo delo in skrb za delovnega človeka ter pomembnost njegovega dela na političnem polju v svetu.

Kmalu po prihodu v tovarno so me posili sindikalni funkcionarji, če bi jim hotel pojasniti nekatere stvari v delu naših sindikatov. Z veseljem sem se odzval prošnji ter pripovedoval, kako je pri nas rešeno socialno vprašanje. Med drugim sem jim pojasnil tudi to, da imajo sindikati vso podporo ne le pri upravi podjetja, temveč tudi pri višjih oblasteh. Vse to jim ni bilo neznano, opazil sem pa, da komaj verjamejo, da je lahko to res, kajli delo njihove organizacije je zelo težko in le redkokdaj se kaj od njihovih zahtev uresniči. Največji problem je brezposelnost, katere ne morejo povsem odpraviti. Prav tako je pereče vprašanje pokojnin. Več delavcev mi je pojožilo, predvsem starejših, da se bojijo časa, ko bodo prenehali delati, kajli majhna podpora, ki jo dobijo, ne zadostuje za življenje. Obstojajo sicer privalni pokojninski zavodi, kjer lahko posameznik plačuje mesečno vsoto, kafero prejema po prekinitvi dela. V tem primeru sem bil lahko ponosen na ureditev socialnega zavarovanja pri nas, kajli težko bi našel še državo v svetu, ki tako skrbi za delovnega človeka v starostni dobi kot ravno naša.

Vsakogar od nas zanima življenjski standard v drugih državah in največkrat mislimo le na fiste stvari, ki so pri nas še manj ugodne za življenje. Res, delal bi krivico državi in narodu, če bi prikazal življe-

nje samo s slabe strani, zato še nekaj o tem. Danska je izrazito agrarna dežela, ima toliko pridelkov, da jih v veliki meri izvažajo. Prehranbeni artikli so v razmerju z industrijskimi izredno poceni, zato so izdelki za hrano minimalni. Vsakdo, ki ima delo, živi zelo ugodno. Na ulicah ni mogoče ugotoviti, kdo je delavec in kdo je tovarnar, kajli izven tovarne se čulijo vsi enakovredne in temu primerno se tudi obnašajo. Človek z zanimanjem sledi vrvežu v mestu in poskuša najti razliko med svojim in drugim narodom. Če pogledamo, kako se razvija promet v središču mesta, ugotovimo, da ljudje poznajo disciplino, red, snago, obzirnost in da vlada med njimi tovariški duh. Ni redek prizor, ko se na najbolj prometnih ulicah podijo otroci s kolesi, pa le ni slišati o prometnih nesrečah. Na cestah imajo povsod prednost pešci, nato kolesarji in šele za temi avtomobilisti. Neštetokrat sem bil presenečen, ko sem s kolesom pripeljal do križišča in je od strani pripeljal avto, ki je ustavil, vozač pa vljudno pokazal z roko, da naj peljem naprej. Skrajja sem mislil, da je pač nekaj ljudi tako uvidevnih, kmalu sem se pa prepričal, da imajo vsi isto navado.

Na tramvajih in avtobusih je zanimivo pogledati odnos, ki ga imajo med seboj. Kljub velikemu številu ljudi, ni prerivanja, godrnjanja in stopanja na noge. Tudi to vsakdo ve, da se vstopi zadaj, izstopi pa spredaj. Če kdo vstopi spredaj, pride brez potrebnega opozorila nazaj do sprevodnika in kupi vozni listek, nihče pa ne poskuša, da bi se vozil zastonj. Ljudje imajo lepo navado, da se za vsako malenkost oprostijo, pri čemer moški dvignejo klobuk. Čuditi sem se moral, da je tudi mladina vajena teh lepih navad, sicer pa če živi v krogu takih ljudi, jih tudi posnema.

Na splošno sklepajo zakone zelo mladi in je le redko slišati, da bi dekle že pred poroko pričakovalo naraščaj. Da bi pa fant v tem primeru pusil deklo na cedilo, je skoraj nemogoče. Take ljudi družba izobči in ravno zaradi tega je verjetno le malo takih primerov. Stanovanja so urejena zelo okusno. Težko je najti stanovanje, kjer bi ne bilo svežega cvetja v vseh letnih časih. Danči so po naravi zelo mirni in človek dobi vtis, da se sploh ne znajo zabavati, tako redkobesedni so. Zadnji mesec sem bil skoraj vsak dan nekje na obisku. Spoznal sem vse sloje ljudi in lahko trdim, da imajo vsi nekaj skupnega: gostoljubnost, prisrčnost, tovariški odnos in spoštovanje ter ponos. Veliko imajo prijetnih hišnih zabav, ki seveda niso enake našim, vendar so ti družinski večeri zelo prijetni. Nehote sem se vprašal, zakaj je med nji-

hovimi in našimi družabnimi večeri taka razlika. Neštetim neprijetnostim širom po svetu je vzrok alkohol in tu mislim na to. Danci ob takih prilikah pijejo pivo in le redkokdaj si privoščijo kozarček vina. Ves čas mojega bivanja v tej deželi sem izmed tisočev ljudi videl le enega, ki ni bil popolen gospodar svojih nog, pa še ta je bil, zavedajoč se nerodnega položaja, tih in miren. Prav bi bilo, da bi jih zlasti v tem tudi mi posnemali! Goste sprejemajo zelo ljubeznivo, prav tako jih tudi odpravijo. Nisem doživel niti enkrat pri številnih obiskih, da bi pri mojem odhodu ne stali vsi pri oknih in se poslavljali z mahanjem rok. To se ni zgodilo samo meni, temveč je to običaj, ki se ponavlja tudi če pridete vsak dan k hiši. Moram priznati, da je v tem nekaj lepega, globokega in toplega, kar lahko delajo le ljudje s srčno kulturo.

Kot merilo za poštenost bi navedel nekaj primerov, ki niso redki. Trgovci na nekaj promečnih mestih zložijo pred trgovino cele kupe tekstila, plaščev in drugih raznovrstnih potrebščin. Če kdo želi kaj kupiti, si zunaj izbere, gre v trgovino in plača. Nikjer nisem opazil, da bi kdo gledal skozi okno, da bi kdo kaj ne ukradel. Tam ni primerov, da bi se kdo polastil blaga, ne da bi plačal. Na dvoriščih pa tudi ob cestah lahko vidite ponoči veliko število nezakljenjenih koles. Puščajo jih zunaj brez sirahtu, da bi se kdo »pomotoma« odpeljal. V električnih vlakih, ki vozijo po mestu in v bližnje kraje, ni sprevodnikov. Kar to si kupiš pri vhodu in jo oddaš zopet pri izhodu. Promet na železnici je zelo velik, saj pelje vsako uro 12 osebnih vlakov, seveda brez zamud.

V želji, da bi si ogledal podeželje in spoznal kmečko ljudstvo, sem izkoristil za to pet proslih dni. Namenoma nisem uporabljal vlaka, temveč kolo, da bi videl čim več. Bil sem na otokih Moer in Bogoe, ki sta oddaljena okrog 150 km od prestolnice. Nazaj grede sem izbral drugo pot in šel čez znani orjaški most pri Vordingborgu, ki je dolg 3200 m. Čeravno sem bil med kmečkimi ljudmi le nekaj dni, sem dobil tudi o njih najlepše vtise. Povsod sem seveda najprej povedal, da sem Jugoslovan in to je zadosťovalo za ljubezniv sprejem in pogostitev. Zvedel sem tudi, da ima večina kmečkih ljudi več razredov gimnazije, niso pa redki, ki imajo srednjo šolo ali celo univerzitetno izobrazbo. Zato se ni kaj čuditi, da imajo zelo napredno kmetijstvo. Kolikor mi je znano, prihaja več naših kmetijcev k njim na prakso.

Omenil bi na kratko tudi življenje v tovarni. Industrije nimajo veliko, kolikor pa je imajo, je na tehnično sodobni višini. Tovarna, v kateri sem bil na praksi, konkurira s svojim izdelki ne le evropskim izdelam, temveč tudi Ameriki. Storitnost dela je manjša kakor v Nemčiji, kot sem se pozneje prepričal, vendar je učinek dela zelo dobičkosen. Držijo se načel, da je boljše napraviti manj, toda to mora biti res dobro, cena pa v mejah konkurence. Ni namen tega članka prikazati strokovno delo, omenil bi le disciplino, ki je tu na najvišji stopnji, organizacija dela pa brezhibna. Odnos med ljudmi v tovarni je tovariški, strogo pa je ločeno delo po odgovornosti in sposobnosti. Mojster v obraču je vsem enak tovariš, popuščanja pri svojih osebnih prijateljih pa ne pozna, tega nihče ne zahteva. Delavci se sicer zavedajo, da polnijo žepe kapitalistu z dobrim delom in povečano proizvodnjo, kar jim sicer ni všeč, vedo pa tudi, da delček dobička tudi oni dobijo, zato imajo do dela dober odnos in vlagajo vanj vse svoje sposobnosti. Res pa je tudi, da včasih celo za manjše prekrške dobijo odpoved, nimajo pa od nikoder nobene zaščite. V tem oziru smo pri nas veliko naprej, česar se pa vse premalo zavedamo.

Pogoji dela so zelo dobri, toda te pogoje so si ustvarali s skupnimi napor. Nenehno iščejo novih načinov za izboljšanje in povečanje proizvodnje in imajo tudi uspeh. Mnenja sem, da se moramo, ko govorimo o visokem življenjskem standardu, tudi vprašati kakšni so ljudje, kakšna je stopnja kulture in kako delajo. Ni dovolj, da pri delu vlagamo do skrajnosti vse fizične sposobnosti, nujno je tudi, da delo temeljito poznamo, kar pomeni, da moramo biti mojstri svojega poklica.

Do štirih mesecih sem zapustil deželo, ki mi bo ostala za vedno v nepozabnem spominu. Vrnil sem se ne samo z željo, da bi tudi mi čimprej dosegli take življenjske pogoje, temveč predvsem z željo, da bi bilo sodelovanje in spoštovanje ter odnosi med nami vsaj približno taki, kot so pri njih. Kajti edino iskreno, tovariško sodelovanje ter izobraževanje na političnem, strokovnem in kulturnem polju lahko ustvari srečo in zadovoljstvo za nas vse.

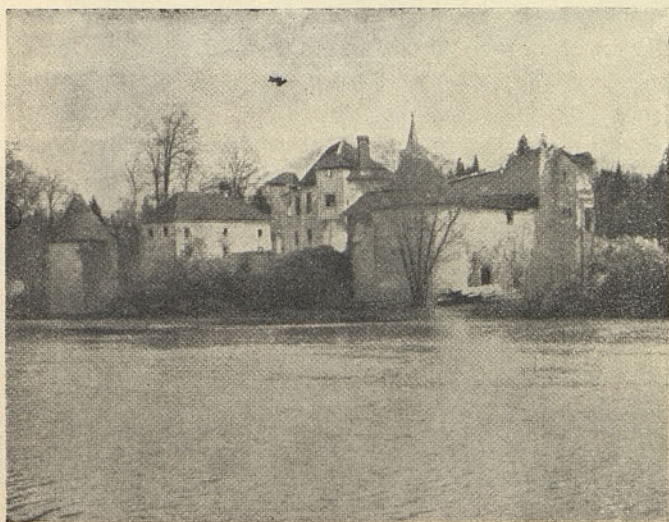
Mnogo bo še treba znoja in dobre volje, toda prepričan sem, da bomo s skupnimi naporji uspeli ustvariti boljše življenje, za katero smo v desetih letih svobodne socialistične Jugoslavije postavili čvrste temelje.

V. Opaka.

*Nie in pravljíčna samota okolja
odevata trpke spomine naše preteklosti*

Borl

Otočec

